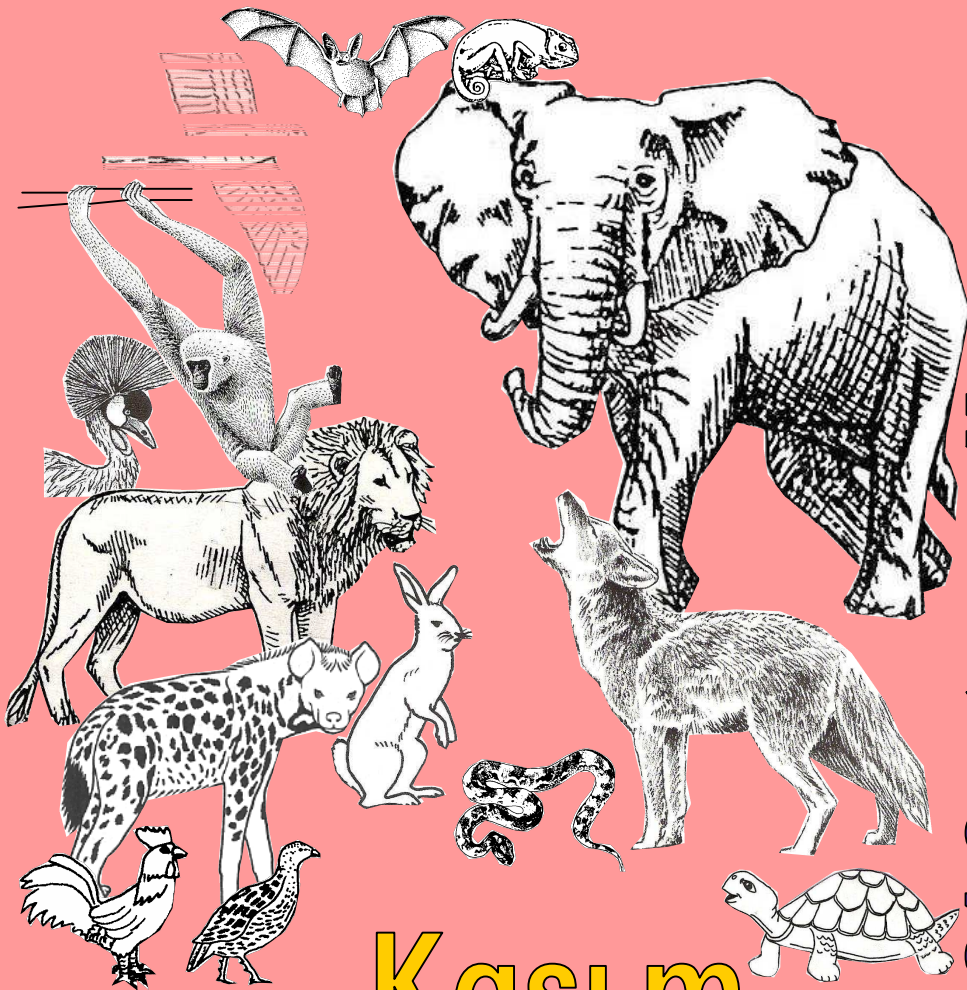

Sunsvalu tono 2 tu

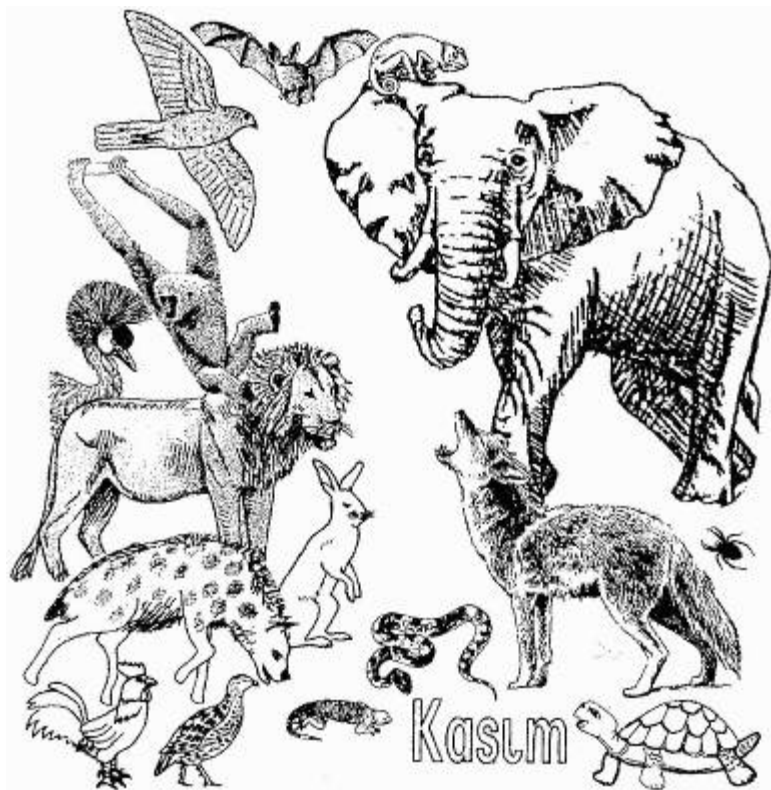
24 Contes en Kassem

Kasem

Sunswalu tɔnɔ 2

(25 contes en kasɔm)

Dí kɛ balu maama na sɔɔli sunswalu,
sɛ dí kɛ tɔnɔ kuntu wunu tɛn, le lanyɛranɛ.

L'alphabet utilisé dans cette publication est en accord avec l'alphabet agréé par la Commission Nationale des Langues Burkinabè.

Troisième Edition
Première Impression
Deuxième trimestre 2007

© Tous droits réservés
Société Internationale de Linguistique
01 B.P. 1784
Ouagadougou 01
Burkina Faso

Envoyez vos questions et suggestions
à l'équipe de la S.I.L.
Awε & Kawε, Urs & Idda Niggli
B.P. 1784, Ouagadougou 01
Burkina Faso
courriel: Urs-Idda_Niggli@sil.org

Nous remercions toutes les personnes qui nous ont raconté ces contes et nous ont aidés à les transcrire, tout particulièrement Monsieur Bonlogo Kotoutiou Albert à Tiébélé.

KS0307

A sunswala kampo

1. Tɔɔru dɛ manlaa dɛ kuɲwa dɛ kajambwɛgɛ

Á ni-na woŋo kulu na paɪ zaanɪ ba jɪgɪ
kuri tɪn mu tɪntu:

Tɔɔru mu maa ve gaa, o maa na
ba zwe gaa dɛ manlaa wu gaa kum wunɪ.

Tɔɔru maa wl, mim dɪntu wú di manlaa
kantɪ dɛ gu. O ma kwe daa o te manlaa yigɛ nɪ.

Manlaa ma din daa kam. O ma ja-ka o vu o yagɪ sɔŋo
ywalɪ nɪ.

O na ma viiri tɪn, manlaa maa wl: «Tɔɔru, n na ve yɪ
jwaanɪ n na maa kea, sɪ n ywɛri, sɪ a brɪ-m.»

Tɔɔru maa wl: «Ξɛn».

Tɪga na puuri tɪn, tɔɔru buɲɪ o wl, manlaa ga lagɪ ka
pa-o pɛɛri mu. O na yi da tɪn, o maa wl: «Manlaa,
ni-nɪ, a tuə». Manlaa maa wl : «Leesi yo sɪ a brɪ-m.»

Tɔɔru na leesi tɪn, mu manlaa twɪ lileeru ka yagɪ tɔɔru
yia nɪ. Bidwɪ banɲa nɪ tɔɔru yia ma dwe, o daa ba naɪ
cwɛŋɛ sɪ o viiri.

O maa zɪgɪ da o twisə, kuɲwa maa ba
o yi tɔɔru. O maa bwe o wl: «Bɛɛ mu kla,
yɪ n zɪgɪ n twisə kuntu?»

Tɔɔru ma ləri o wl: «Zaanɪ mu a kla,
a ma jonɲi lwaanɪ. Mim mu lagɪ dɛ di manlaa,

yl a joni-ka a yagi yl ka dwe a yiə. A daa yəri cwəŋə
sɪ a vu sɔŋɔ.»

Kuŋwa maa wl: «Ɔɔn, nan zɪgɪ sɪ a ba.» Kuŋwa maa
jaanɪ ku din baŋa baŋa ku joori ku ma ku vwana ku
magɪ tɔɔru yiə nɪ. Mu yiə yam puri.

Tɔɔru yiə yam na puri tɪn, o caalɪ kuŋwa bɪdwl baŋa
nɪ o wura o gwɪɪna. Kuŋwa ma bwe tɔɔru o wl:
«Kæətə, tɔɔru, ku yl ta mu?»

Tɔɔru ma ləri o wl: «Ku yl nwam mu,» yl o gwɪɪnɪ
o veə. O na gwɪɪnɪ o ti tɪn, o kwe o dɪ o yigoŋo nɪ
o maa kɛa. Kuŋwa maa lɪrɪgɪ taan o nuŋi yigoŋo
wunɪ o tu tɪga nɪ yl tɔɔru wu nɛ.

Mim nan di jəgə kam maama ku daarl mim
cɪnu ylranɪ. Kulu kulu tərə sɪ kuŋwa di.

Ku maa beeri taan ku vu ku yi
bugə ni, dɪ kajambwəgə wu

bugə kam wunɪ. Ka ma nuŋi ka bwe

kuŋwa ka wl: «Ku yl ta mu yl n yl tuntu?»

Kuŋwa ma ləri ku wl: «Zaanɪ mu a kɪa a joni lwaanɪ.

Tɔɔru yiə mu dwe yl a puri a pa-o, yl o ja-nɪ o gwɪɪnɪ
o daarl tuntu.»

Kajambwəgə maa wl: «A nan wú zəni-m sɪ n bɛ bugə
kam, sɪ buburu kudoŋ kum nɪ wɔdiu wura.»

Kuŋwa ma sɛ. Kajambwəgə maa wl: «Zɪgɪ amu tɛŋə
baŋa nɪ sɪ a ja-m a bɛ na bam.»

Kuŋwa ma din kajambwəgə tɛŋə baŋa o zɪgɪ.

Kajambwəgə ma ja-o o bɛ buburu kudoŋ kum o yagi

da, yl o joori o zu na bam wu.

Kuɲwa maa kl canl sɪtɔ bolo kum wunɪ.

O kuru maa joori tɪ kwi yl o nyl nɪ o dɛɛn
na yl te tɪn.

O ma vu bugɛ kam ni, mu o nɛ kajambwɛgɛ.

Kuɲwa ma wl: «Kajambwɛgɛ, nuɲi n ba yo
seeni.» Kajambwɛgɛ ma nuɲi. Kuɲwa ma wl:

«Nmu kl amu lanyɪranɪ. N nan wú da dɪ amu n vu sɪ
n na a sɔɲɔ je mu.»

Kajambwɛgɛ maa wl, doo mu?

Kuɲwa maa lɛri ku wl, zɪm.

Kajambwɛgɛ maa wl: «Ɔɔn,
a nan ba sɪ dɪ kɛ?»

Kajambwɛgɛ na nuɲi tɪn,

kuɲwa ma pɛni tɪga nɪ yl o wl,

kajambwɛgɛ diini o tɛɲɛ sɪ ba kɛ.

Kajambwɛgɛ ma din. Kuɲwa maa

jaanɪ ku yɔɔri piu yuu. O na yi piu kum yuu tɪn,

o laan diini baɲa baɲa mu o wɛli da.

Kajambwɛgɛ ma bwe o wl: «Nmu sɔɲɔ wu wɛyuu nɪ
mu?» Kuɲwa ma lɛri o wl: «Weeni n ta n cɛgi amu.»

Maɲa kam kuɲwa diini o yi tɪlampolo tɪga baɲwɛ,
wɛ dɪ baɲwɛ tɪn, mu kuɲwa pipiri o tɪtɪ.

Kajambwɛgɛ ma nuɲi wɛyuu ka ba ka tu piu baɲa nɪ

ka lɔ ka kogoli. Kuntu mu pal kajambwɛgɛ kwaga jɪgɪ
sisɛnɛ tɪn.

Mu a sunswali maama. Kuntu n̄waan̄ mu n̄ɔna badoon̄ ȳni ba pa ba bī yira ba w̄l «Zaan-yi-lwarim», d̄i puli t̄ɔru d̄i manlaa d̄i kuŋwa d̄i kajambw̄ḡe yira ni mu.

2. P̄e d̄i bal̄ḡe d̄i kawul̄e

T̄lu pa-faru mu wura yi o yī laan dwe, yi kapuru zīgi p̄e wum s̄ɔŋo mancoŋo ni. P̄e wum ma nuŋi o j̄ni kapuru kum t̄ɔŋe ni o lara.

Bal̄ḡe ma dal̄i kapuru yira ni p̄e wum yuu ni. Kawul̄e

ma na bal̄ḡe kam ka bīni si ka fri.

Bal̄ḡe maa duri ka zu p̄e gar-f̄eeli. Kawul̄e maa w̄l: «P̄e, n na li bal̄ḡe kantu n pa amu ja, aá puri n yī a pa-m.»

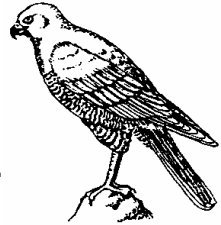
Bal̄ḡe maa w̄l: «N na j̄ni amu n yagi, aá pa n lo s̄ɔ-f̄ɔɔ.»

P̄e wum maa buŋi ki, o ȳri o na wú ki te. O ma b̄ɔŋi o t̄lu kum nakwa, o w̄l: «Á ni woŋo na su amu, bal̄ḡe mu wu a gar-f̄eeli ni, nan nii kawul̄e d̄i ka je. Kawul̄e kam w̄l, a na li bal̄ḡe yi ka ja, si kaá puri a yī yam. Bal̄ḡe maa w̄l : <N na wu li amu n pa ka

ja, aá pa n lo sɔ-fɔrɔ. Abam maama nan kwe-na si dí nii.»

Nakwa bam maa wɛ: «Lɛ balɛgɛ n pa kawulɛ si ka puri n yiɛ.» Yɛ badaara wɛ: «Yɛ sɛ n lɛ balɛgɛ kam, si n lo sɔŋɔ.» Nakwa bam magɛ kantɔgɔ ba ja daanɛ, ba jagɛ kuni bɛtɔ. Kuni bɛtɔ dɛ dɛm nɛ, pɛ sɔŋɔ bu wurɔ o yɛ bɛnɔ fugɛ-yalɛ. Bu wum maa bwe-ba o wɛ: «Á lɛri a taanɛ dɛm na?»

Ba ma wɛ: «Ξɛn». O maa wɛ, ba bwe kawulɛ ba nii, ka lagɛ nwam mu naa, ka lagɛ balɛgɛ nwam mu?» Ba ma bwe. Kawulɛ ma wɛ, ka lagɛ nwam mu.

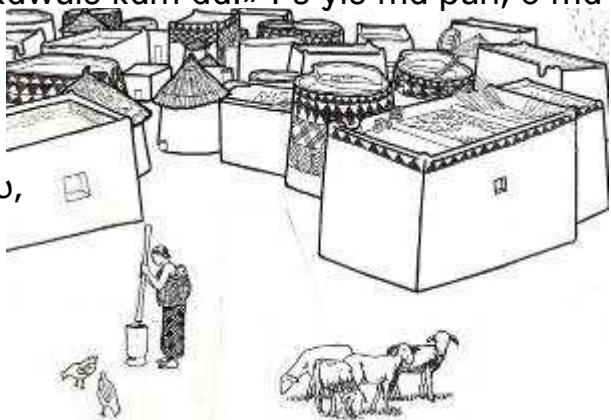
Pɛ ma gu nabɛɔ o pa-ka. Ka na di nabɛɔ kam yiɛ yɛranɛ tɛn ka suɛ ka maa wɛ, ka lagɛ cibɛɔ, ka ta yɛ napwɛŋɛ.

Ba ja vu ba yagɛ pɛ yigɛ nɛ ba dɛ mɛnɔ da si o bɛnɛ. Ba na kɛ kuntu ba ti tɛn, kawulɛ ma ba ka frɛ cibɛɔ kam pɛ yigɛ nɛ, ka kwe ka ma diini wɛyuu.

Pɛ maa wɛ: «Nii kawulɛ kam da.» Pɛ yiɛ ma puri, o ma lɛ balɛgɛ o yagɛ.

Pɛ ma sɛnɛ o lo sɔŋɔ kamunu.

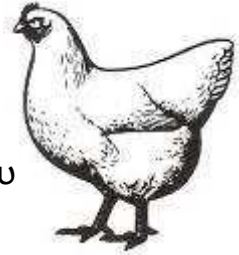
Kuntu ŋwaanɛ mu, manɔ maama pɛ sɔŋɔ yɛ kamunu kamunu.

3. Kawulə dı coro

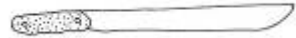
Fañə tın, kawulə dı coro yı cillonə mu, ba maa zuuru gaa ni səñə dıdua, yı ba zəni daanı tıtıñə maama wunı.

Də dıdwı kawulə ma ta dı coro ka wı: «A cilon, yagı sı dı vu gaa dı lagı tiu dı go dı ma lu gulu.»

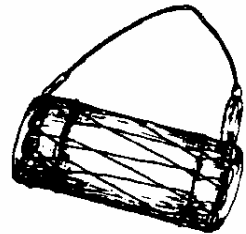
Coro ma ləri ku wı: «Nmu ba naı ni amu ba jıgı yazurə na? Amu bá want a da dı nmu a vu jəgə.»

Kawulə na ni coro kwərə kam tın, ka ma loori coro sı ku pa-ka sugu sı ka vu ka go tiu kum. Coro ma ləri ku wı: «Amu sugu kum ba jıgı ni.» Coro taanı dım cəgı kawulə wu zanzan, yı ka yagı ka viiri.

Ka na yi səñə tın, ka ma pu gulu kum ka magı-ku sı ku keeri tıntu :

«Coro vın sı ku sarı gulu,
amu ma sarı a gulu,
a jıgı a magı duñ, duñ, duñ, duñ, du.
Coro yəri ni gulu magım ywəmmə.
Duñ, duñ, duñ, duñ, du.
Biə soe gulu sə zanzan.
Duñ, duñ, duñ, duñ, du.
Nii, biə na duri sı ba ba nii,
gulu kwərə na ywəmmə zanzan tın.»

Kawulə ma magi gulu kum yi coro cəgə.

Ku na yi varım tın, coro ma de yawərə ɲwaanı ku vın varım yi ku wura ku di cıcara. Kawulə ma vu ka va ba kara kam.

Wudiu kum na bıga tın, kawulə daa ma wı, coro ba sı ba vu ba zıɲı-ku ba joori səɲə. Coro ta ma ki yawərə ku vın sı ku təgi ku vu.

Kawulə ma vu kara kam ka yıranı. Kawulə na wura ka kara kam nı tın, ka ma cəgi ka tulı ka ni coro na magi ka gulu kum ku tɛa tıntu doɲ :

«Kawulə yi joro zanzan,
Ka pugı gulu sı dı ta maga.

Ka tiɲı-ku səɲə nı sı bɛɛ?

Gulu kum daı nmu yıranı gulu.

Yagi sı amu di magi, duɲ, duɲ, duɲ, duɲ du.

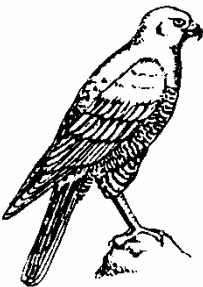
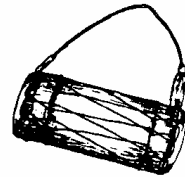
Yagi sı amu di magi, duɲ, duɲ, duɲ, duɲ du.

Kawulə yagi gulu kum sı bɛɛ?

Yagi sı amu di magi, duɲ, duɲ, duɲ, duɲ du.

Kawulə jıgi gulu sı dı ta maga

ka jıgi yawala zanzan.»

Kawulə na zıgi gaa nı ka joori tın, ka ɲəɲı coro ku na magi gulu kum tın ɲwaanı. Coro ma du ku wı, wum wu magi kawulə gulu kum.

Tıga na puurı tın, kawulə ma banı yi

ka wɛ, wum maa ve gaa. Ka na nuɲi tɛn, ka sɛgi ba sɔŋɔ kwaga nɛ sɛ ka naɛ woŋɔ kum na magɛ ka gulu kum tɛn.

Kawulɛ na sɛgi kuntu tɛn, ku wu daantɛ yɛ ka ni ka gulu kum kwɛri. Ka ma duri ka zu ka ja coro kum ku baɲa nɛ. Ka ma lagɛ ka gu coro, pa coro loori ku wɛ: «Kawulɛ, yaɲɛ sɛ a cɛcara yam na lwe, sɛ a pa-m cibɛ.» Kawulɛ ma yaɲɛ coro.

Ku na wura ku wura sɛ coro cɛcara yam lwe tɛn, kawulɛ ya yɛri ku ni nɛ yɛ ka vu kara. Ka na zɛɲɛ kara kam nɛ ka joori tɛn, dɛ coro jaantɛ ku cibɛ dɛ ku zɛla ku nuɲi ku vu zuurɛ dɛ nabiinɛ, sɛ kawulɛ na buuna, sɛ nabiinu zɛni coro dɛ ku biɛ bam.

Kawulɛ na lwarɛ nɛ coro gantɛ-ka mu yɛ ku nuɲi ku je tɛn, ka bantɛ ma zaɲɛ zanzan yɛ ka du nɛ ka na nɛ coro dɛ nɛ, kaá ti coro dɛ ku dwi.

Coro na gantɛ kawulɛ tɛn mu pa kawulɛ kwe cibɛ, sɛ faɲa tɛn, kawulɛ dɛ coro ya yɛ cillonɛ mu.

4. Bɛɛ mu kɛ yɛ kakurɛ ɲuunɛ yɛ wiiru mwana?

Faɲa tɛn, kakurɛ dɛ wiiru ya yɛ badonnɛ mu. Ba ma beerɛ, ba ve da sam ba lara.

De didwɛ wiiru na maanɪ nɪ kakurə wu cɔgɪ tɪn, o ma bwe kakurə o wɛ: «Amu cilɔŋ, bɛɛ mu pɛ nmu wu cɔgɪ zanzan kuntu ?»

Kakurə ma ŋuuni ka wɛ: «Oo, oo, amu tu wum yɪ nɔɔn-balɔrɔ mu, o ba jɪgɪ amu ŋwanɔa dɪ funfun dɪ. O paɪ amu wudiu funfun mu, yɪ o soe sɪ o ta magɪ-nɪ. Aá kɪ lɛɛrɪ tɪntu tɪta mu?»

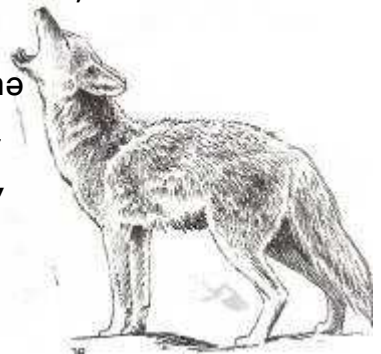
Wiiru ma buŋɪ o wunɪ taan, o wɛ: «A cilɔŋ, nmu maanɪ nɪ, nɔɔnu wurɔ cana wunɪ? Jwaanɪ, kwaanɪ n nii cana kam wunɪ, sɪ nmu wú na nɔɔnu da. Nɔɔnu wum na wu cana kam wunɪ tɪn, o jɪga nɔɔna ŋwanɔa zanzan. Nmu na tagɪ n yaara yam n brɪ-o, oó zəni-m.»

Kakur-joro kum nan na buŋɪ nɪ ku yɪ cɪga mu tɪn, ka wu na yəni ku cɔgɪ, ka ma kwaanɪ sɪ ka ta ka brɪ nɔɔnu wum na wu cana kam wunɪ tɪn, sɪ oó zəni-ka.

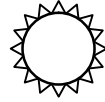
Kuntu mu pɛ sɪ kakurə dwi maama wu na cɔgɪ, ka maa ŋuunə tɪtɪ nɪ, ka kwaanɪ sɪ ka ta ka brɪ nɔɔnu wum na wu cana wunɪ tɪn, sɪ o zəni-ka.

Wiiru na yəni o ni kakurə na wurɔ ka ŋuunə ka brɪ cana wu nɔɔnu wum, o maa mwana, yɪ o durə.

Kuntu ŋwaanɪ mu, wiiru na yəni o guli kakurə kikiə yam, o ma mwanɪ yɪ o wɛ: «Vuru mu na wɛ! Vuru mu na wɛ!» Kuntu mu pɛ wiiru soe mwaanu tɪm.

5. Wla di cana

Faɗa tɛn, Wla ya yɛ Na
cilɔŋ mu, ba maama

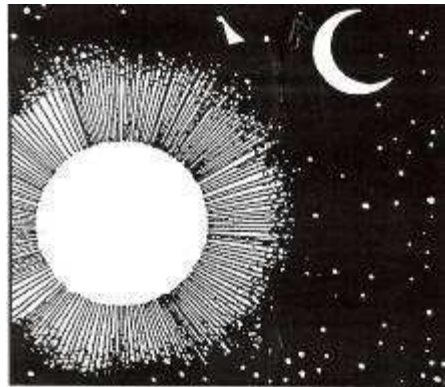
maa zuuri daani tɛga baɗa ni. Wla yɛni ka ve ka
cilɔŋ Na sɔɗɔ maɗa maama, yɛ Na nan ba veɔ wla
sɔɗɔ.

Dɛ didwi, Wla ma bwe ka badɔŋ Na ka wɛ:

«Bɛɗwaani mu amu zigi a tui nmu sɔɗɔ dɛ dɛ,
yɛ nmu ba sɛa n tui amu sɔɗɔ?»

Na ma lɛri Wla ka wɛ: «Nmu sɔɗɔ kum ba daga sɛ
amu di a sɔɗɔ tiinɛ wani da dɛ jɛni. Kuntu ɗwaani
mu amu ba tui nmu sɔɗɔ. Nmu nan na laga, sɛ n fɔɗɛ n
lɔ n sɔɗɔ kum sɛ ku yali ku wɛli da, sɛ amu di a sɔɗɔ
tiinɛ laan ta tui dɛ lara.»

Wla ma joori sɔɗɔ ka vu
ka ta ka bri ka kaani Cana,
Na na tagɛ te tɛn. Wla di o
kaani Cana ma zaɗɛ ba lɔ
sɔɗɔ kamunu ba zigi, sɛ
Na di o sɔɗɔ tiinɛ ba ba zu.
Wla na lɔɗɛ sɔɗɔ kum ka ti
tɛn, ka ma joori ka ta di Na
ka wɛ, o di o sɔɗɔ tiinɛ kale

laan ba sɛ wum lɔɗɛ sɔ-fɔɗɔ sɛ ba ta tui ba jɛni da.
Na ma sɛni ba zaɗɛ ba vu Wla sɔɗɔ. Ba na ve ba yi
ba na sɔɗɔ kum tɛn, ba ma bwe Wla di ka kaani

Cana ba wɛ: «Abam buɲɛ ni sɔɲɔ kum á na lɔɲɛ á zɪɲɛ tɪntu tɪn, amu dɛ a sɔɲɔ tiinɛ, kale dɛ na wunɛ wænu maama, dí wú wanɛ dí tɔɲɛ dí zu ku wunɛ na?»

Wɛla dɛ o kaanɛ Cana ma lɛri ba wɛ, ba za ba sɪ ba wú na jɛgɛ.

Na laan ma bubu ba cuurɛ Wɛla sɔɲɔ kum ni o dɛ o sɔɲɔ tiinɛ, ba vu ba su Wɛla sɔɲɔ.

Wɛla dɛ o kaanɛ Cana daa ma din baɲa yɛ ba wɛ, Na dɛ o digɛ tiinɛ ta ta zuura. Na maa cuurɛ kuntu taan, ba vu din ba yi nɔɲɔ yuu yɛ ba ta cuurɛ ba zuurɛ digɛ kam.

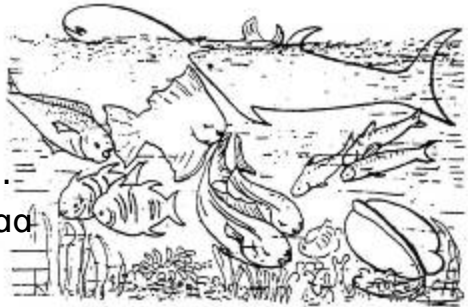
Wɛla dɛ o kaanɛ Cana ma ga ga ba din wɛ baɲa ni.

Na daa ta ma zuri yɛra ba bwe Wɛla ba wɛ, ba yaɲɛ kuntu sɪ ku maɲɛ na?

Wɛla ta ma wɛ, ba ta zuura.

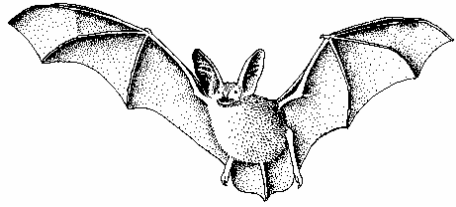
Na dɛ ba sɔɲɔ tiinɛ kale maa cuurɛ taan ba vu su sɔɲɔ kum maama, jɛgɛ jɛgɛ da tɛrɛ.

Wɛla dɛ o kaanɛ Cana ma ga ga ba din ba yi kunkwænu baɲa ni, sɪ faɲa tɪn, Wɛla dɛ ka kaanɛ Cana ya tɛri kunkwænu baɲa ni, ba maama ya wura tɪga baɲa ni mu.

Kuntu ŋwaanɛ mu Wɛla dɛ Cana wura wɛyuu ni yɛ Na dɛ wura tɪga baɲa ni.

A sunswala kampo

6. Jɪnjɔŋɔ dɪ kukoro

Faŋa tɪn, jɪnjwaanu jaanɪ wɪa nɪ mu, nɪ zunə badoonə na jaanɪ te tɪn. Jɪnjwaanu na jaanɪ wɪa nɪ kuntu tɪn, tɪ ma nuŋi tɪ cɔŋi wəənu tɪ dwe kalwə na cɔŋi wəənu te tɪn. Wəənu cɔŋim dɪ jwərim tɪtɔŋa yɪranɪ dɛɛn mu yɪ jɪnjwaanu tɪtɔŋa.

Kukuro yɪə na yɪ kamunu tɪn, zunə maama ma kwarɪ wuntu sɪ o taa yɪ ba pɛ o taa niə ba maama baŋa nɪ. O ma nii zunə balu maama na jɪga vwana tɪn baŋa nɪ.

Dɛ dɪdwi, təru banɪ ma zaŋɪ, o ma nywanɪ o yigə yɪ o duri o ma ve kukoro te, sɪ o ta o brɪ-o. O na yɪ da

tɪn, o maa wɪ: «Ta n nii a nabili dɪm na yɪ te. Amu diin di a nangurə mu a su, yɪ a tigi a dɔa, jɪnjɔŋɔ balɔra kam ma ba, ka ja amu nabili ka kuni daanɪ, ku ma pa a daa warɪ-dɪ a bwəli.»

Kukoro na ni kuntu tɪn, o banɪ ma zaŋɪ zanzan o ma tɔŋi jɪnjɔŋɔ jɔgə o beerə. O ma na jɪnjɔŋɔ yɪ o bə-o, o wɪ o na kɪ kulu tɪn, ku lamma na? Jɪnjɔŋɔ na ni kuntu tɪn, o mwana.

Kukoro ma ta dɪ jɪnjɔŋɔ o wɪ: «Nii yo, n na lagɪ sɪ n ni n yuu nɪ. A na tɛa, yɪ nmu jɪgɪ n kɪ kwɛera kuntu tɪn, aá vanɪ nmu zwɛ. Ku zɪgɪ zɪm sɪ ku taa ve, n daa ba

jigi cwəŋə si n jaani wla ni. Amu titi di wú taa jaani titi ni, si a nii nmu baŋa ni lanyrani.»

Ku na zigi duntu de dum ni, si ku yi zim, kukoro di jɛnjɛŋɔ laan ma zuuri yibri jəgə ni wla ni, yi ba nuŋə titi ni yirani. Vara di zunə dwi maama ma sin di jɛnjɛŋɔ cəgɛm dum. Kukoro ma fəgi o nii ku baŋa ni lanyrani, yi ba jaani titi ni.

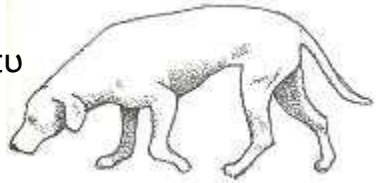
Mu woŋo kulu na pɛ jɛnjwaanu di kukorro jaana titi ni tin.

A sɛnswala kampo

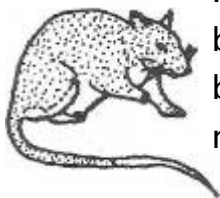
7. Baywe di bacangaa di kajambwəgə di fərə

Faŋa tin, baywe di bacangaa di kajambwəgə di fərə yi badonnə mu yi ba zuuri sɔŋɔ didua, nɔɔn-nɔɔnu yəri ba jəgə.

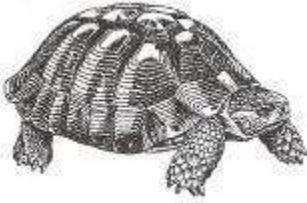
Nɔɔnu na ba gal jəgə jəgə ku zi yi kagua wuni, naa na wuni, yi o lagi o wəənu tin, nɔɔnu di ya wura jəgə kam kuntu ni di o kakurə. Kakurə kam ma ni fərə lwəm ka tɔgi lwəm dum.

Fərə ma durə, yi kakurə di tɔgi lwəm dum mɛ mɛ.

Ku na yi dim maŋa yi fərə tərə o badonnə bam wuni tin, baywe ma bwe o badonnə bam di wɛ: «Badonnə bam, ku zim ki ta mu yi dibam yi batɔ yirani?»

Kajambwəgə ma ta ka wɪ: «Amu ya na yɪ zɔŋə mu nɪ bacangaa tɪn, a ya wú jaanɪ mu lɪla baŋa baŋa a kaaru jəgə maama sɪ a nii woŋo kulu na yi fərə tɪn.»

Bacangaa ma ni, ku jaanɪ baŋa baŋa, ku je ku badonnə bam yiə nɪ. Ku ma vu zɪgɪ wɛyuu nɪ ku tulɪ ku na fərə na zɪgɪ cɪku wunɪ ku yaara. Bacangaa ma jaanɪ

lɪla ku ta ku brɪ ku badoonə bam kulu na yiə fərə tɪn.

Ku badoonə bam na ni kuntu tɪn, ba ma zaŋɪ ba tɔgɪ daanɪ sɪ ba vu nii ba badonɟ fərə na tigi mɛ tɪn. Bacangaa ma ta dɪ ba ku wɪ: «Dí badonɟ kajambwəgə

na warɪ ka vu lɪla tɪn maŋɪ sɔŋɔ nɪ.»

Baywe dɪ bacangaa ma nunɪ lɪla sɪ ba vu ba wəli ba badonɟ wum.

Ba na nunɪ ba kɛ yiɡə tɪn, kajambwəgə dɪ ma zaŋɪ ka tɔga. Ka dɪ laan maa ve ka daanɪ nɪ Wɛ na pɛ wum veə, dɪ ka sɔŋɔ tiinə pa ka yəni ka lagɪ lɪla yɪ ka warɪ. Ba na yi da tɪn, baywe ma du cɪku kum dɪ cɔgɪ.

Kantu maŋa kam nɪ tɔɔru ma kɛ o yi da. O bwe o wɪ: «Wɔɔ laan mu lɪ amu fərə kam o yaɡɪ?»

Baywe na ni kuntu tɪn, dɪ ma duri dɪ zu wəənu kuri.

Bacangaa dɪ ma jaanɪ ku jəni tiu baŋa nɪ.

Fərə ma zaŋɪ ka duri ka zu gaə wunɪ.

Tɔɔru dɛ fɛrɛ kam nɛ o ga, yɛ o vu o nɛ kajambwɛgɛ na tigɛ. O banɛ ya na zanɛ zanzan dɛ o na wu yi fɛrɛ tɛn, o ma ta o ni nɛ o wl: «Cɛku mu gɛ, sɛ amu nɛ a nwam.» O ma kwe kajambwɛgɛ o dɛ o tampɔgɔ wunɛ.

Bacanga na nɛ tɔɔru na kwe kajambwɛgɛ o dɛ tampɔgɔ wunɛ tɛn, ku ma ta ku brɛ fɛrɛ. Fɛrɛ ma nuɛi ka du nɛ ka naga mu ba sɛ tɛn, tɔɔru ma nii o kwe o tampɔgɔ kum o dɛ tɛga nɛ yɛ o duri fɛrɛ kwaga nɛ. Ba maama ma duri ba jɛ.

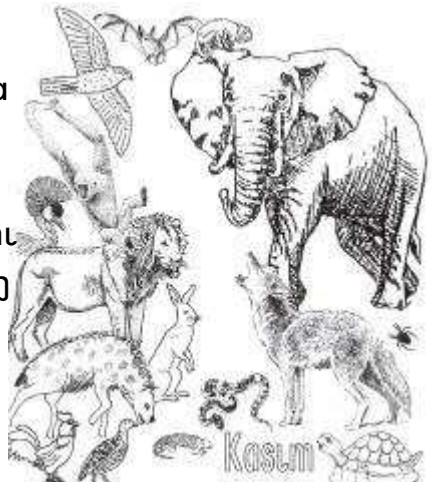
Tɔɔru ya na buɛi wl o nɛ mwam sɛ ba ma ba saɛ ba tɛtɛ wudiu tɛn dɛ ma ga kajambwɛgɛ. Tɔɔru joori o vu yi o tampɔgɔ kum tee nɛ dɛ kajambwɛgɛ nuɛi ka duri.

Ba maama laan ma jeeri daanɛ sɔɛɛ nɛ ba wura ba bwe da kwaga.

8. Nɔn-dua ba jɛɛ swan

Dɛ dɛdua mu nasɛ zanɛ zɛzɛɛ nɛ o bɛɛi ga-vara maama o sɔɛɛ manɔɛɛ nɛ.

Ga-vara maama na kikili daanɛ tɛn, nasɛ ma nuɛi o wl: «Adonɛ tuuru-ba, nywɛɛnu-ba, ga-naanɛ, kɔɔna, gweerɛ dɛ

ga-vara dwi maama, dí zaa' abam! Amu na bəŋi abam si dí zigi tuntu tɛn, ku kuri mu wura. Amu nan na jigi kulu si a bwe di abam tɛn: amu maani ni lele kuntu gaa daa ba ywəmmə yi dí na maŋi dí kwaani te si dí di-ku, ku ba fəgi ku zurə di wulu wulu kana. Abam na buŋi ni amu fəgi vwan mu si á ta á brɛ-nɛ.»

Nasi ta ma ta di ga-vara bam o wɛ: «Ku yi dibam tuti bɛbara, sawɛa di nicwəri mu te si dí wudiu kum daa ba ywəmmə. Kuntu ŋwaani mu, amu bəŋi abam zɛm si dí bwe dí nii dí na wú ki te tɛn.

Ku na yi amu, amu buŋi si dí na tiŋi ni, si dí wulu na cəgi o doŋ kwaga, si ku tu ti.»

Nasi na ŋɔɔni kuntu o ti tɛn, ga-vara bam maama ma se ba pu o ni dɛm kwaga ni, ba ma magi jɛa yi ba wɛ, nasi tagi cɛga.

Ga-vara bam na yəri ni nasi ki swan mu si ba ta pui di kana, si o ta dunt ba nwana tɛn, ba ma ni ba se yi ba du.

Tɛga na puuri tɛn, nasi ma zaŋi zɛzɛŋa ni o din piu kamunu baŋa ni, o wura o cə soori. Kalwə na təgi da ba ke tɛn, ba ma ne nasi na zɛga o zagɛ piu kum. Kalwə bam ma bwe nasi na wura o ki woŋo kulu tɛn, o ma ləri o wɛ, wum wura o cəa o soori si o du o kaani vɛɛ mu.

Kalwə bam na ke yigə tɛn, ba ma ŋɔɔna

ba wɪ: «Nasi, nmu za wal n ve n yi yən mu yɪ n laan diini pweeru baŋa nɪ n cɛ soorɛ!» Kalwə bam na ŋɔɔnɪ ba dɪ culu kum tɪn, ba ma ni ba tɪ.

Tɪga daa na puuri tɪn, nasi ma zaŋɪ o kaari kafɪna, o kara o beerə, yɪ o baŋɪ o yaga. O ma vu o yi kɔn, ga-naa dɪ ku bu. Ga-vara bam kuntu ma bwe nasi sɪ ba lwarɪ o na maa ve mɛ tɪn. Nasi ma ləri o wɪ, tuu dɛɛn mu tɔŋɪ bəənu wum sɔŋɔ nɪ, o daari o ŋɔɔnɪ kacaari, yɪ wum tərə, kuntu ŋwaanɪ mu o ma tɔŋɪ o beeri tuu, sɪ o kɪ kafɪna ku zua pagla yam nɪ.

Ga-vara bam ma mwanɪ mwanɪ yɪ ba wɪ, nasi bwənə sɪ o wanɪ o magɪ tuu. Ba na tagɪ kuntu ba ti tɪn, ba dɪ ma ni ba tɪ.

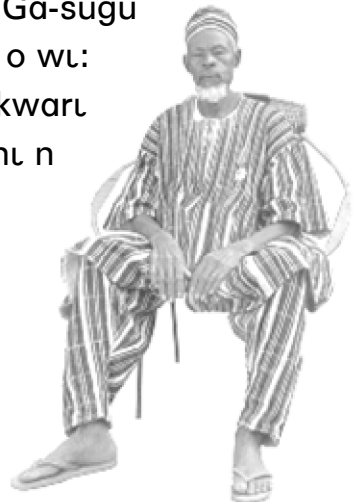

Ga-vara bam zanzan kɪ kuntu mu ba tɪ ba ti. Dɛ dɪdwɪ, ga-sugu ma vu o yi nasi na wura piu kum baŋa nɪ o cɛ o soori dɪm tɪn. O kɪ nasi le, yɪ o banɪ o wɪ, o kɛ o panɪ o yuu sɪ o ba.

Nasi ma sɛ o wɪ, o nan ve sɪ o ba. Ga-sugu na li o yuu tɪn, nasi ma mwana, yɪ o wɪ: «Sum dɪgra mu jɪŋɪ ywə? Nmu ba kwarɪ cavɪra, sɪ n ta wɪ n ma ve sɪ n panɪ n yuu na!»

Nasi dɪ ma tɪ o tigə, ɠɪsaa.

Kuntu mu faŋa-tu maanɪ, yɪ o wɪ, nɔn-dua ba jɪŋɪ swan.

A sɪnswali kampo

9. Ba sɛ nakwɪ-jwərə ni ku kwaga nɪ mu

Dɛ didua mu nɔɔnu tagɪ dɪ o bu Adɪ o wɪ:

«Adɪ, nmu jɪgɪ banɪgru zanzan. Amu na wɪ,
n kɪ tɪntu, nmu ba kɪ. Nmu ba nɪgɪ nɔɔn-nɔɔnu.»

Bu wum ma wɪ: «Amu ko, banɪgru yɪ bɛɛ mu ?»

Ko wum ma ləri o wɪ: «Dɛ wura, nmu wú jeeri
banɪgru, yɪ tɪ wú darɪ nmu.»

Bu wum na ni kuntu tɪn, o ma kwaanɪ sɪ o nii banɪgru
na yɪ woɔo kulu. O ko ma kaan-o taan o ga, yɪ bu wum
kwaanɪ sɪ o lwarɪ banɪgru na yɪ tɛ, dɪ tɪ na kɪ nɔɔnu
kulu. O banɪgru tɪm jaanɪ tɪ kɛ pa o ko zəl-o sɔɔɔ nɪ.
Bu wum beeri beeri o vu di nadum baɔa nɪ. Nadum
wum na ni o vɛɔɔ kam naga tɪn, o ɔwaɔa ma zu-o yɪ
o ja bu wum o vu sɔɔɔ. Nɔɔnu wum jɪɔa na jɪgɪ tɪn, o
ma paɪ bu wum woɔo maama o na laga tɪn.

Ku pɛ bu wum swe o tiinɛ swiɛ. Nɔɔnu wum sɔɔɔ kum
nɪ o swe wo-lɔɔɔ maama swiɛ yɪ o daa ba
lagɪ sɪ o ni banɪgru yɪɪɪ.

Dɛ didwɪ, nɔɔnu wum ma ta dɪ bu wum o
wɪ: «Amu bu, a maa beeri a ve yigɛ yigɛ
mu. Amu yəri vɛɔɔ kam na wú kweeli mɛ.
Kuntu ɔwaanɪ, amu ba wanɪ a lwarɪ dɛ
dɪm a na wú joori tɪn sɪ amu bá daanɪ yɪ

a joori. Ta n niə sɔŋɔ kum maama. N wal n kl woŋo maama n na lagi tɔn. Kambiə kam na pugə ka zigi tɔn, yi dwe-ka si banigru kuri wura ku je da mu. Kuntu mu pɛ nmu ba yo, yi nmu wu nɛ banigru. Yi dwe-ka kɔtaa.»

Nɔɔnu wum ma nuŋi yi ku kl da kɔŋɔ kɔŋɔ, yi o ta wu tu. Bu wum ma kwe o wubuŋa si o puri kambiə kam o na banigru kuri.

O na puri kambiə kam tɔn, mu titwe jaanɔ dɛ tu tɔga nɛ dɛ durə. Bu wum na nɛ nɛ woŋo kum yi titwe mu tɔn, o ma zəli si o ja-dɛ o joori o kl da. O na duri si o gaali

kambiə kam wɛɛnɛ tɔn, o ma magi-ka o dɛ o lɔ.

Bu wum banɛ ma zaŋɛ zanzan yi o kwe sugu si o zagi titwe dɛm o gu. O ma zagi titwe dɛm digə kam tɔga maama o ga yi o ba bwəm. O na bwəm kuntu tɔn, o ma zagi titwe dɛm o ga, o kɛ o ja o nadooni. O ma tu tɔga nɛ yi jana taɛ. Jana bam nuŋi zanzan pa o bəri.

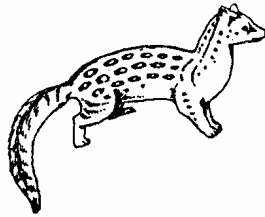
Kantu maŋa kam nɛ, mu nadum wum dɛ yiə o zu. O na nɛ bu wum o tigi jana wunɛ tɔn, o ma duri o pa bu wum zaŋɛ wɛɛnɛ, yi o bwe-o o wl: «Bɛɛ mu kla?» Bu wum ma brɛ kacwi sɔm na tigə tɔn.

Nɔɔnu wum banɛ ma zaŋɛ yi o ta bu wum o wl:

«N ne banɔɔru kuri zɔm, n nan jonɔ banɔɔru kwɛrɛ.
Nuɔi a sɔɔɔ nɛ n viiri.»

Cavura ma di bu wum pa o nuɔi dɛ o ŋwana yam o
yɛri o na wú vu mɛ. O laan ma ta o wubuɔa nɛ o wɛ:
«Cɔga, amu ne banɔɔru dɛ a yiɛ zɔm. Amu tiinɛ dɛɛn
tɛ cɔga mu.»

A sunswala kampo

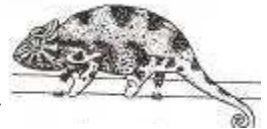

10. Yiru dɛ manlaa durim

Dɛ didua mu yiru zaɔɔ sɛ o vu o mwantɛ manlaa.

O ma vu o ta dɛ manlaa o wɛ, ka pa ba duri ba nyiɔi
daantɛ sɛ ba nii wulu na di yiɔɔ tɔn.

Manlaa ma sɛ yɛ ka wɛ, ba na lagu sɛ
ba duri, sɛ yiru pa wum zɔɔɔ o kwaga nɛ,
sɛ ba bubu durim.

Yiru dɛ ma sɛ yɛ ga-vara babam maama na tɔɔɔ ba
wura yɛ ba cɛɔi taantɛ dɔm tɔn ma ye nɛ manlaa lagu
ka kɛ swan mu ka di yiɔɔ.

Vara dɛ zunɛ ma tiɔi dɛ dɔlu ba na pɛ sɛ ba duri ba nii
tɔn. Nyɔɔɔ na yɛ gaa vara maama pɛ tɔn mu vara kuri
sɛ ku zɔɔɔ ku pa ba duri, yɛ ba pa ceeni niɛ sɛ ba kuri
wulu na wú di yiɔɔ tɔn.

Durim dɔm dɛ na yi tɔn, ba ma sunɛ ba pa manlaa
zɔɔɔ yiru kwaga nɛ ku maɔi nɛ ba ya na tagɔ te tɔn.

Ba na ti ba yigə pa nyonjo buuni si ku ga <kalu, nle, nto...> si ba laan duri tun, di manlaa manɔ ka so yiru nabili ka jɔga.

Yiru ma duri di dam yi o yəri ni manlaa mu jɔgi o nabili pa o dunə kuntu.

Ba na duri ba yi kweelim jəgə mɛ ceeni dum na zɔgi yi di pwe-ba tun, mu yiru gwi si o nii manlaa.

Yiru ma bwe o wl: «A don manlaa wu yən mu?»

Manlaa ma ləri ka wl: «Nii-ni, amu loori a wu yo.»

Manlaa tagi kuntu yi ka ki lula, ka vu zɔga sisəm dum ni, ka daari yiru ka zɔgi kwaga ni. Ba ma wl, manlaa mu di yigə yiru tee ni.

Ceeni ma mwanɔ yiru pa o banɔ zanɔ pa o culi ceeni di.

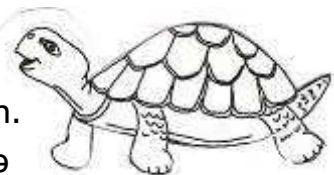
Kuntu mu pɛ yiru yi ba naɔ coro. O na nɛ coro, oó ja o gu o di mu.

11. Wɔnjo kulu na pɛ kajambwəgə jɔgi kogoli tun

Faɔa tun, vara maama pɛ mu zanɔ dɛ didua o bəɔi vara maama o wl, ba ba si ba jəni daanɔ, ba bwe ba nii lugu kum wú ki ta mu ku fəgi.

Kajambwəgə di ma zanɔ ka vu si ka tɔgi ka cəgi ba bubwɛa yam.

Kantu maɔa kam ni, kajambwəgə

ya wu kwe o kogoli dum ka kweli ka kwaga kam, ka kogoli dum na yi ka soṅo tɛn ḡwaanɩ. Ba na ve ba bwe bubwɛa yam ba ti tɛn, tɛga ma kwɛɛɩ zanzan, kajambwɛgɛ ma wu nɛ jɛgɛ sɩ ka pɛni. Ka ma ga ka pɛni pooni yigɛ nɩ, waaru ma zu-ka zanzan.

Tɛga na puɛɩ tɛn, ka ma coosɛ ka joori soṅo.

Ku daa ma wura ku wura, ba ma bɛɛi bubwɛa yadonnɛ. Dɩntu dɛ nɩ kajambwɛgɛ ma loori ka vu, sɩ ka lagɩ jɛgɛ, sɩ ba na ti bubwɛa yam sɩ ka pɛni da.

Ka na yi da tɛn, dɩ vara badonnɛ ya su jɛgɛ kam maama. Ka ma vu zunɛ tee nɩ. Zunɛ na nɛ kajambwɛgɛ tɛn, ba maa wɩ: «Dɩ ba sɛ sɩ nmɩ pɛni dɩbam tee nɩ. N ni nɩ dɩ dɩbam niɛ,

sɩ n na ba jɛgɩ kuru tɛn mu cɔgɩ. N yuu kum nɩ dɩ bɩsankwɩan yuu mu. Kuntu ḡwaanɩ, ve dɩanɩ.»

Kajambwɛgɛ ma vu bɩsankwɩ tee nɩ.

Sɩ maa wɩ: «N ba pɛni yo, sɩ n yuu kum nɩ dɩ dɩbam yuu, n nɛ sɩm nan mu cɔgɩ. Lagɩ je.»

Kajambwɛgɛ ma tɩɩ je sɩm maama nɩ ka ga. Ka daa ma pɛni waaru tɩm yigɛ nɩ, tɩ ma zu-ka. Ka na yi soṅo tɛn, ka ma du ka wɩ, ka daa ba yagɩ ka kogoli dum na yi ka soṅo tɛn jwa dɩ jwa. Dɩ kogoli dum na cɛɛi sɩ ka yi taa ve lɩla lɩla tɛn dɩ, ka daa ba pɛni waaru yigɛ nɩ. Kuntu mu pɛ kajambwɛgɛ daa ba tɩɛi ka kogoli dum, yi ka jɛgɩ-dɩ ka beerɛ je maama, ka maɩ-dɩ ka kweli ka tɩtɩ wɩa na nyɩɩɩ, naa waaru na wura wɛɛnɩ.

12. Woŋo kulu na pɛ kalwə jɪgɪ ywarɪm tɪn

Faŋa tɪn, vara dɪ mankarunaa dɪ zunə dwi maama ya tɔgɪ daanɪ mu. Vara dɪ zunə maama ya kwarɪ mankarunaa yɪ ba zul-o, o na yɪ cɪm, o ba kɪ woŋo o zaŋɪ ba wu tɪn ŋwaanɪ.

Dɛ dɪdua, ba ma la tɪw kum ywarɪm maama ba su kunkolo yɪ ba loori mankarunaa sɪ o kwe-ku o ja vu gaa o dulɪ o yaɣɪ ga-luŋu wunɪ.

O ma wu magɪ kantɔgɔ, yɪ o gɔ kunkolo kum o zɪŋɪ o kwe cwəŋə o maa kɛa.

O na ve o yi ga-luŋu kulu o na lagɪ o dulɪ kunkolo kum o yaɣɪ da tɪn, o ma na kalwə na je ba kwɛɛra. Ba na nɛ mankarunaa tɪn, ba ma duri ba jeer-o ba bwe ba wɪ: «Badonɔ, ta n brɪ dɪbam woŋo kulu na wu n kunkolo kum nɪ tɪn.»

Mankarunaa ma ni o mwanɪ, yɪ o ləri o wɪ: «Wəənu mu su dɪbam tɪw, yɪ vara dɪ zunə tunɪ amu, ba wɪ, a ja-dɪ a vu ga-luŋu wunɪ a dulɪ a yaɣɪ gwəənu wunɪ. Ba kaanɪ amu nɪ, a ba jɪgɪ cwəŋə sɪ a ta woŋo kulu na wura ku wunɪ tɪn, a brɪ nɔɔn-nɔɔnu.»

Kalwə bam ma lɪlɪgɪ lɪlɪgɪ, yɪ ba dɪdua caadɪ-ku o ja o duri o vu badoonə tee nɪ sɪ ba purɪ ba nii ku wunɪ.

Ba na purɪ yɪ ba dɪdua na ywarɪm dɪm tɪn, o ma coosi o wɪ:

«Ywarɪm yoo!»

Kana na cɛ ywarɩm dɩm tɩn, dɩ ma dɔɔlɩ yɩ dɩ mɩlɩmɩ kunkolo kum dɩ kalwə bam, yɩ dɩ dɩnɩ ba yɩra pɩrɩ pɩrɩ.

Kalwə bam ma mai ba jɩa ba zaɩ ba yɩra maama ba kɔ-ba yɩ ba kuri ywarɩm dɩm daa-yum nɩ ba guɩ.

Kuntu ŋwaanɩ mu kalwə yɩra jɩgɩ ywarɩm, yɩ ba na yəni ba je ba ma yɛ daa-yum ba kurə ywarɩm dɩm.

Zwɛ-ba-niə-tu kɩ o tɩtɩ mu.

A sunswala kampo

13. Manlaa dɩ kalwe

Faŋa tɩn, manlaa dɩ kalwe ya yɩ cillonɛ mu. Ba ma di yɩ ba nyɛɛ daanɩ.

Ba tɔgɩ daanɩ mu jɛgə maama.

Wulu na jɩgɩ wonɔ, o kɩ o pa o donɩ.

Lele kuntu, ku nan daa daɩ kuntu.

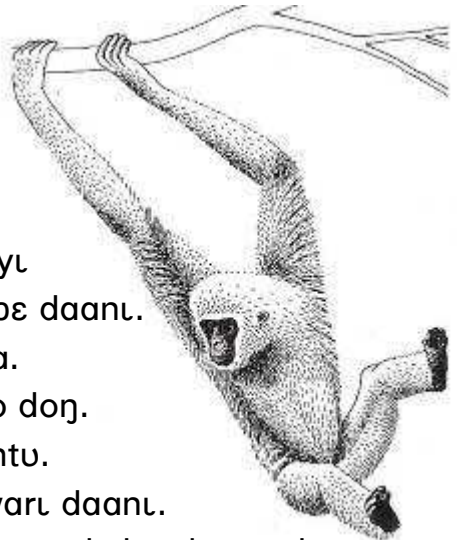
Ba laan pɔɔrɩ daanɩ, ba daa warɩ daanɩ.

Manlaa na nɛ nɩ kalwe bɩlna, ka duri ka zu gaa wunɩ mu ka sɛgi.

Kalwe dɩ na nɛ manlaa, o gweeli mu yɩ o dɩ maa kɛa.

Faŋa, ba ya na yɩ cillonɛ tɩn mu dɛ dɩdɩa, kalwe tagɩ dɩ manlaa o wɩ, ka pa ba za tɩw sɩ kana wú gu-ba,

ba tuu na ba jigi wudiu tun nwaani. Ba nan na be buga ba vu tuu kudoŋ, baá ta na wudiu ba di.

Manlaa maa wu: «Een, pa dí vu.»

Ba maama ma zaŋi ba kwe cwəŋə. Ba ve ba tu buga ba be ba zu ga wunɩ yigə yigə. Ba veə, ba ve ba vu ni kwərə na bəŋi-ba ka bwe ka wu: «Abam lagi beɛ mu yo?»

Kalwe di manlaa ma ləri ba wu: «Dɩbam ve dí tɩtɩ vəŋə mu. Dí zigi jəgə nɩ mu dí maa ve kadoŋ nɩ.»

Nɔɔnu wum ma wu: «Amu goni sa-poŋo mu yo. Amu diin jaani kunkwəlu fiinle a ba palɩ abe tweeru tum baŋa nɩ si sana bam ta loori da. Wɔɔ mu tuə o ŋɔ sana bam o parɩ?»

Manlaa ma ləri ka wu, ku daɩ bam. Sa-poŋo tu wum ta wu sɛ yɩ o wu, bantu wunɩ dɩdua mu ŋɔga. Kuntu nwaani, oó magɩ ba maama mu.

Fuunɩ zu kalwe di nɔɔnu wum taani dɩm pa o garɩ o ləri sana tu wum o wu: «Nɔɔnu wuntu, manlaa ga mu nyɔgi sa-poŋo kum si ku daɩ amu. Nii, o na ve mɛ mɛ yɩ o dɔ te tun brɩ nɩ wuntu mu nyɔgi n sana bam. Ta n nii o yuu na vɩla te nɩ o lagi o tu tɩga nɩ mu tun.

Ku brɩ nɩ, o nyɔgi sa-poŋo kum mu o bugi kuntu.»

Sa-poŋo tu na ni kuntu tun, o maa wu: «Dugu! Si wɔɔ mu wú fu kantu bitara kam?» O ma kwe daa o nii manlaa yupara nɩ o lɔ wimm o di tɩga nɩ pa manlaa bəri o da tuunɩ kwaga nɩ.

Sa-ponjo tu na viiri o daaru tun, manlaa ya daa waru si o zangi wɛɛni, pa kalwe ma tu mwaanu ni.

Manlaa ma ta di kalwe o wɛ: «Nmu yi amu cilonj mu pa di tɔgi daani di di zuga didua wuni, di ki di wɛɛnu maama daani, yi ba magi amu si ba gu pa nmu zigi n mwana?»

Kalwe ma leri manlaa ni dum o wɛ: «Amu cilonj manlaa, nmu tɛti ye ni amu bwɛmmɛ si a nyigi di nabiinu. Amu suni a mwani, si nmu tɛti yeri ni amu ya ba mwana a yi a wu na?»

Manlaa daa wu leri kulu kulu yi ba daa tɔgi daani ba maa kea. Ba na ke yige fun tun, mu ba tuli ba na nyua di mim. Valu ma zigi mim dum tee ni o tɔɔli o bwe-ba o wɛ: «Abam lagi beɛ mu kantu jɛgɛ kam ni?»

Ba ma leri ba wɛ, bam beerɛ mu ba maa kea yige seeni. Nɔɔnu wum ma fufɔ o yi ba tee ni lila o wɛ: «Wɔɔ mu zwe gaa kum?»

Ba maa wɛ: «Ku dai dibam mu zwe. Lele kuntu mu dibam di ma yi.»

Valu wum ma wɛ: «Se-na ni abam mu zwe gaa kum a cɔgi amu wudiiru dwi dwi a kara ni. Á wú lwaru.»

Kalwe ma kwaru fuuni si o daa puri o ni.

Manlaa ma ga ga o leri o wɛ: «Di wú ki ta mu di ta cum? Nmu ta nii dibam didua didua jataala. Wulu na zwe gaa kum tun ja ba ga sambinnu. Nmu na ne wulu ja di sambinnu tun mu zwe gaa kum.»

Valu wum ma sɛ ni ku yi cɪga mu. O ma bubu o nii manlaa jɪa, kulu kulu tɛrɛ si yɪra ni.

O daa ma pa kalwe puri o jɪa, si ma yi nazon-zonno.

Valu ma laari cip o wɪ:

«Mu wulu na zwe gaa kum tɪn !»

O ma pɛ kalwe o ja si o magɪ.

Kalwe ma wɪ, wum jɪa wu di sambinnu, si wum jɪa manɪ ya yi kuntu mu.

Valu ma cɪm yi o wɪ,

kalwe mu zwe gaa kum,

kuntu ŋwaani wum daa

ba lagi taani. Valu ma kwe da-lɔŋɔ o mɛ kalwe o tiŋi tɪga ni pa o bɛri.

O na joori o zaŋi wɛɛni tɪn, mu manlaa di tu o

mwaanu ni. Kalwe ma wɪ: «Amu yi nmu cilonɔ mu pa valu lagi o gu amu yi nmu cɪm yi n mwana.

Kuntu ŋwaani, lagi n pwɛlɛ n ta n tɔga, si amu di pɔɔri a tɛri.»

Mu ku zɪgi kuntu baŋa ni mu yi manlaa di kalwe cilonɔ kum cɔgi tɪn.

Mu kuntu mu n na mwanɪ nɔɔnu zɪm,
o di jwa wú mwanɪ nmu.

A sunswala kampo

14. Wongo kulu na pɛ wiiru ni zugili tɛn

Faɗa tɛn, vara dwi maama yɛni ba tu bugɛ ba pugi na mu daanɛ, yɛ ba jaɗɛ ba kwɛɛra. Vara dwi maama ma wal ba niɛ ba kwɛri ba tiɗɛ, yɛ ba daanɛ ba pugi na.

Faɗa tɛn, nasɛ ni zugili mu, yɛ wiiru ni lamma zanzan.

Nasɛ ma lagɛ sɛ o lɛni o ni dɛm.

Dɛ dɛdua nasɛ ma zanɛ o ta dɛ o kaanɛ o wɛ: «Jwa zɛzɛɗa nɛ, sɛ n din nayuu n ta n nii

Ka-kuri-niɛ bugɛ nɛ, n na nɛ amu buburu

ni nɛ, sɛ n tarɗɛ mim n kɛ ga kum na

wu brɛ kwaga nɛ tɛn, n ta n niɛ!»

Wɛ ma fuuri, nasɛ ma tɔɔɔ o wɛ,

vara maama jwa ta jeeri Ka-kuri-niɛ bugɛ nɛ, sɛ ba nii wulu na wal na o pugi o dwe maama tɛn.

Tɪga ma puurɛ, vara maama ma vu ba su Ka-kuri-niɛ

bugɛ ni diɗ diɗ. Ba na pugi na sɛ ku kɛ fɛɛn tɛn, nasɛ

ma bɛ bubɛ baɗa. O kaanɛ wum na nɛ nasɛ tɛn, o ma

tarɗɛ mim dɛm o baru nasɛ na tagɛ o wɛ, o tarɗɛ tɛn.

Nasɛ na nɛ kuntu tɛn, o ma kaasɛ o wɛ: «Mim jɛɗɛ pɛ

dra yoo!» O ma kɛ lɛla o kwe wiiru ni dɛm o duri o viiri.

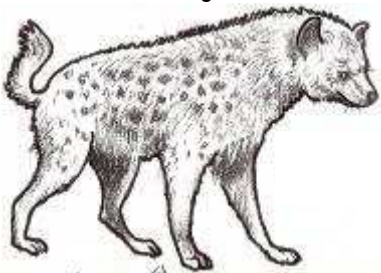
Wiiru na nuɗi tɛn, o ma beeri o ni dɛm o ga. O ma ga

o kwe nasɛ ni-zugili dɛm o duri

o tɔɗɛ ba kwaga. Nasɛ ma kɛ

lɛla o vu o tigi vɔ-kwaanu kuri

nɛ, o wu sɛ sɛ wiiru na-o.

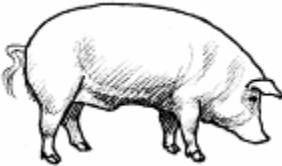

Mu ku na ku te, si wiiru jigi ni-zugili,
yi nasi ma jigi ni-laa o ku nunwanga tun.

A sunswala kampo

15. Təru ni-zugili dım kuri

Təru ni ya daɪ zugili, di yi balanga mu
ni vara badoonə niə te. Təru, nasi di
ga-vara zanzan ya zuuri jəgə didua
mu gaa wunɪ. Ga-vara bam ya zuuri ba twe bugə mu
si ba ta pugi na ba kwɛɛra.

Dɛ didwɪ, nasi na yi ga-vara bam wunɪ swan tu tun
ma zu gaa kum wunɪ si o lagɪ tuuru
o di. O ma vu o na tuuru tiu banga
o lagɪ o di pa twɪ du-o zanzan pa
o ni ji zugili zugili.

Nasi na joori sɔŋɔ ga-vara badoonə bam tee ni tun, o
ya ba jigi yazurə, o yira maama sanɪ mu. O ma ma o
ni o mɔ na o su zɔŋa kalu o na jaanɪ o vu si o di tuuru
tum tun. O badoonə ga-vara badaara bam na nɛ o ni-
zugili dım kuntu tun, ba ma ma mwana yi ba twɪa. Ba
na ku kuntu maama tun, o ma cım yi o kwɛɛra o

ŋɔɔna di ba o wɪ, wum ni zɪ yi zugili o jigi
bɔgɪɪ na su di tuuru tun.

Ga-vara badoonə bam ya soe tuuru zanzan,
ku pa ba na ni nasi na tagɪ kuntu tun, ba ma lagɪ si
o ku o pa-ba.

Nasɩ ma ta dɩ ba o wɩ, wum lagɩ o bɛɲi ga-vara maama mu sɩ ba tu ba pugɩ na bugɛ kam nɩ, sɩ wulu na yɛ o garɩ tɩn wú jɔɲi tuuru tɩm bɔgɩtɩ cicoro.

Ga-vara bam ma vu zɩgɩ bugɛ kam ni nɩ sɩ ba tu ba pugɩ. Nasɩ ma wɩ ba maama kuru ba niɛ ba tiɲi bugɛ kam ni nɩ ba daaru ba tu, sɩ varum varum yɩ ja o ni o tu.

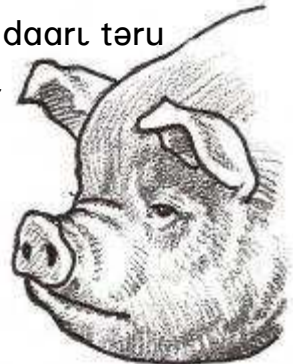
Ga-vara bam ta ma sɛ ba kuru ba tiɲi yɩ ba tu na bam wunɩ. Ba na pugɩ tɩn nyɔɲo ma di yigɛ. Nasɩ ma wɩ, nyɔɲo di yigɛ, o nan lagɩ sɩ o nii wulu na wú maɲɩ na bam kuri nɩ sɩ ku daanɩ ku dwɛni tɩn mu. Ga-vara bam ma sɛ. Nasɩ ma wɩ, ba maama nan tu sɩ o nii. Ba na tu ba maɲɩ na bam kuri nɩ kuntu taan tɩn, nasɩ ma beeri sɩ o nii wulu ni na lamma tɩn sɩ o kwe o ma lɛni o ni-zugili dɩm.

Ba na wura na kuri nɩ ba daanɩ tɩn, kakurɛ ma pɩnɩ siun ka ga ka zaɲɩ na baɲa, yɩ ka wu nɛ nasɩ.

Nasɩ kuri tɛru ni mu o ja o duri o viiri. Kakurɛ ma bɛɲi ga-vara badoonɛ bam sɩ ba zaɲɩ ba bɛ. Ga-vara bam na bɛ yɩ ba lwarɩ nasɩ na ganɩ-ba yɩ o duri o je tɩn, ba banɩ zaɲɩ zanzan.

Ba didua didua ma beeri o kwe o ni ku daaru tɛru yɩranɩ. Nasɩ na kwe tɛru ni dɩm o daaru o ni-zugili dɩm o tiɲi tɩn, tɛru ma ga ga o kwe yɩ o laan tɔgɩ nasɩ o beeri sɩ o jɔɲi o ni.

Kuntu ɲwaanɩ mu tɛru jɩgɩ ni-zugili

yi nasi jigi ni-laa, si faja tun taru mu jigi ni na lamma di dwe ga-varum maama ni tun. Taru na jigi ni-zugili dum pa o banu zanju tun mu pa dubam na yani di na taru, o kaagi o beeri jagə maama. O beeri nasi jagə mu si o joni o ni.

A sunswala kampo

16. Tutuji maama jigi di zənə

Faja tun pe mu zuuri o tui ni. Ku nɔɔn-biə ba se si ba taa tuji ba zən-o si tui kum ta lamma. Nɔɔnu maama ki o na lagi te mu. Pe wum laan na yani o ni tunti didoonə di o tuti tui kum, o maanu ni di lamma di dwe o tui kum. Ku na ba ywəmmə pe wum tee ni tun, o ma buji si o bri o tui tiinə bam swan.

De didua, pe wum ma kwe yolo o su di səbu-siŋa. Tuti ni o ja-ku o vu o tiŋi cwəŋə wuni me nɔɔna na tɔgi da de de tun. O ma bibili kandwe kamunu o pa yolo kum o tiŋi da.

Nɔɔnu didua na yi yigə tu si o de da tun ma vu o na kuntu o ywəri yi o twi o ni o wi:
«Jor-ləŋɔ mu ki tuntu.»

Bale tu di na de da tun, o di banu ma zanju zanzan yi o bə o ni ni o wi: «Wɔɔ laan mu ki piə kiki yam tuntu? Cicoo wura tui

kuntu wuntɩ mu na ? Amu bá wantɩ a dwantɩ a yagɩ.» O dɩ ma kɛ yɩ o wu dwantɩ.

Batɔ tu wum diini sisəŋə mu. O na yi da tɩn, sisəŋə kam ma zɩgɩ pa o jaantɩ o cu o wl:

«Pɛ wuntu kɩ bɛɛ mu yɩ o ba nii wəənu tuntu banɔ na? A-a! Ku dal amu yigə.» O ma vanɩ o sisəŋə o dɛ daa o kɛ. Kandwɛ dɩm

pəni jəgə kam nɩ cantɩ sɩtɔ yɩ nɔɔn-nɔɔnu wu lɩ-dɩ.

Dɛ dɩdwl, pɛ wum ma ta nakwa sɩ ba tɔɔlɩ ba bəŋi nɔɔna bam maama sɩ ba ba. Nɔɔnu maama ma puuna. Nɔɔnu dɩdwa ma wl: «Bɛɛ ŋwaanɩ mu pɛ lagɩ o cɔgɩ nɔɔnu tɩtɩŋa? Amu jwa jɩgɩ tɩtɩŋa zanzan.

Amu jwa ba ve.»

Bale tu maa wl: «Bɛɛ mu kɩa, amu jɩgɩ nɔɔnu jɩm na? Amu ba ve.»

Batɔ tu maa wl: «Amu bunɩ nɩ o lagɩ nakwa bam yɩrantɩ mu. O yəni o ŋɔɔnɩ tɩtɩŋa taantɩ mu. Wɔɔ nan mu jɩgɩ yigə?» Nɔɔnu maama ŋɔɔnɩ kuntu mu.

Dɛ dɩm na yi tɩn, nɔɔna funfun ma jeeri pɛ sɔŋɔ nɩ. Pɛ ma zəli-ba yɩ o wl ba ve ba ta nɔɔnu maama sɩ o ba. Dɩdaantɩ, ba daa ma dwantɩ gulu kum yɩ ba ta kwərə kam.

Tɩga daa na puurɩ tɩn, nɔɔnu maama ma jeeri. Pɛ wum ma zanɩ o kwe o nacəgə yɩ o wl, ba maama ta tɔgɩ wum. Ba na tu ba maantɩ nɩ o jɩgɩ-ba o ve jəgə kam kuntu nɩ mu tɩn, dɩ ba yɩə jəgə kam. O ma brɩ kandwɛ dɩm yɩ o bwe o wl: «Abam nɛ kandwɛ dɩm

tuntu na?» Ba maama ma leri ba wu: «Ξεν.» Πε ma bwe o wu: «Kandwe dım pəni yo da yagra mu?» Nɔɔnu didua ma a wu: «Πε, amu buɲi ni di dwe binu.» Πε ma bwe o wu: «Wɔɔ mu de yo yi o wu ne-di?» Nɔɔn-nɔɔnu wu leri butara kam kuntu.

Πε ma pa nakwa bam dwanu kandwe dım. Ba na dwanu ba di tıga ni ba daaru tun, yolo kum baɲa ni ku pupuni wu: «Nɔɔnu wulu maama na dwanu kandwe dım, o kwe səbu-sıɲa yolo kum.» Πε laan ma puri yolo kum yi o bu nɔɔna bam səbu kum. Ba maama daa ma li ba tıtu ba twia: «Amu yi nɔɔn-joro zanzan.»

A sunswala kampo

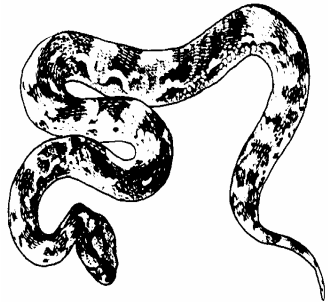
17. Didonkogo di bisankwla

Faɲa tun, didonkogo di bisankwla ya yi cilonne mu ba tɔgi daanu ba beerə.

Kantu maɲa kam ni ba wulu wulu ba jıgi ne.

De didua, bisankwla ma ta di didonkogo ka wu:

«Amu ye lanyıranı ni, dı ya na jıgi ne, dı wú ta wal dı ve lıla lıla ni vara te tun. Amu ni zım ni, ne wura jəgə kadoɲ ni, sı ba paı vara. Jwa zıziɲa ni, pa dı vu dı nii.»

Didonkogo ma leri ku wɛ: «Yagi kuntu maama n pa amu, si a wú nii ku banja ni. Nmu za ta je n siə. A jwa wú pɛ nɛ zanzan a ba, si dí pɔɔri dí pa daani.»

Tiga na puuri tɛn, didonkogo ma zanjɛ ku vu jɛgɛ kam ni, si ku nii kuú na nɛ sɛm na. Ku na yi da tɛn, balu na jɛgɛ nɛ sɛm ba paɪ tɛn, ma ta ba bri ba wɛ, ku fɛn mu si varɛm dwi maama jɔŋi nɛ sɛna mu, bantu nan na yi bale tɛn, wuntu jɔŋi nɛ nana, si ku twəri ku pa bisankwɛa.

Didonkogo ma bwe ku wɛ, bɛɛ ŋwaani mu ba ki kuntu? Ba ma leri ba wɛ: «Nanjua mu ŋɔgɛ nɛ sɛle ka wɛli da ka ki sɛrdu. Kuntu mu pɛ vara badonnɛ wu nɛ nɛ.»

Didonkogo nan na nunji yigɛ yigɛ tɛn, ku jɔŋi nɛ nana, wuntu sɛna, bisankwɛa dɛ sɛna. Didonkogo wu ma poli ku gaali dɛ ku nɛ sɛm. Ku na jaani nɛ sɛm ku vu sɔŋɔ tɛn, ku ma wu pɛ bisankwɛa dɛ naga didua dɛ. Kuntu mu pɛ bisankwɛa ba jɛgɛ nɛ, yi didonkogo jɛgɛ nɛ nana.

Ku na ki bisankwɛa wo-lɔŋɔ tɛn, ku laan ma kwarɛ cavɛra si ku ta twe bisankwɛa.

Cavɛra ba guɪ, si ya goorɛ tri.

A sunswala kampo

18. Səbu di swan tu

Dɛ didwɛ nɔɔnu mu tigə o dra ni o dɔa.

Bɛdwɛ banja ni o ni ku na magɛ o boro.

O ma bwe o wɛ: «Wɔɔ mu maga?»

Ku ma ləri ku wɛ: «Amu yɛ səbu mu.» Kantu maɲa kam ni ŋwɛɛna ya daana jəgə kam kuntu tiinə zanzan. Nɔɔnu wum ma wu sɛ si o purɛ boro kum.

Səbu daa maa kɛ yigə ni o magɛ nɔɔnu wudoŋ digə boro o ta o wɛ: «Amu yɛ səbu mu yɛ a lagɛ sɔɲɔ.

A ya lagɛ si a taa zuurɛ di nɔɔnu wulu na wú ta jɛgɛ tɛtɔŋa na maɲɛ-nɛ tɛn mu. Nmu wú pa-nɛ bɛɛ tɛtɔŋa mu a na zuurɛ di nmu?»

Nɔɔnu wum kuntu di na kwarɛ fuɛnɛ si o purɛ tɛn ma zɛgɛ dra kam wunɛ o ta o wɛ: «Nmu na sunɛ n yɛ səbu mu, a ya wú ja nmu a vu tɛw wunɛ mu a vu yəgi gwaaru di zɛla dwi dwi. Amu na yəgi zɛla yam a ti, a wú yəgi sɔɲɔ na lamma tɛn si a taa zuurɛ ku wunɛ. A na kɛ kuntu a ti, a laan wú yagɛ tɛtɔŋa mu yɛ a taa tigə wɛa yigə ni dɛ maama.»

Səbu ma yagɛ sɔɲɔ kum yɛ o vu sɔɲɔ kudonɔ o magɛ nɔɔnu dra ni. Nɔɔnu wum wu sɛ si o purɛ, si səbu na bwe o wɛ, o na nɛ səbu, oó kɛ-ku tɛta mu tɛn? Nɔɔnu wum wɛ: «Nmu yɛranɛ mu wú ta jɛgɛ zɛlə ku dwe.»

Səbu ma bwe o wɛ: «Mu ku maama na? Amu ba lagɛ si n səgi-nɛ di-yuu nɛ.»

Nɔɔnu wum daa ma leri o wl: «Awu, amu bá ki kuntu. Amu wú ma sɛbu kum a lagu tɔga a taa vara, yɛ a yɛgi vara sɛ a taa kɔna. A laan wú taa kɔnɛ a sɔɔɔ tiinɛ dɛ wænu tɔm a na wú va a na tɛn, dɛ vara bam. Bɛnɛ wunɛ a na daari wudiu dɛ vara, aá ja-ba a yɛgi sɛ sɛbu kum ta pulɛ.»

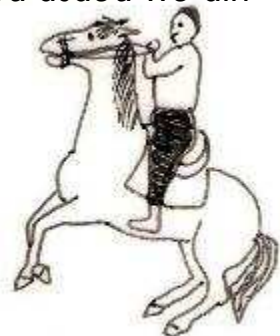
Sɛbu na ni kuntu tɛn, o wu ma poli yɛ o tiiri o zu nɔɔnu wum dra kam wunɛ. Nɔɔnu wum ma ji nadum.

A sɛnswala kampo

19. Pɛ dɛ o biɛ batɔ

Faɔa tɛn, pɛ dɛdua ya mu wura, o ma lu bɛkɛri sɛtɔ. Biɛ bam maama ya yɛ babe yɛranɛ mu. Pɛ wum ya lagu sɛ o lwarɛ o biɛ bam wunɛ wulu na wal o ki o dwe ba maama tɛn mu sɛ o pa wuntu taa te o sɔɔɔ wænu maama o nii tɛ baɔa nɛ. O ma bɛɔɔ o kwaga tɔgɔna o sɔɔɔ nɛ, o ta o brɛ-ba nɛ wum lagu sɛ ba tɔgɔ ba kuri wum biɛ bam batɔ tɛn wunɛ wulu na yɛ babɛa tɛn mu ba pa-o. O wl, o biɛ bam dɛdua dɛdua wú din o sisɛɔɔ o brɛ o baari sɛ nɔɔna bam kuri sɛ wum laan pa o pɛɛra yam.

Biɛ bam dɛdua dɛdua ma vu o va o sisɛɔɔ. Bu-kwɛan kam ma zaari o sisɛɔɔ kam o titwɛni kwaga yɛranɛ,

o kwe fura o yɔɔɾɩ tiu o ve o vu ma o cicwe o cu tiu kum puri, o tɔgɩ bɔɔɩ dɩm nɩ dɩ o sisəŋə kam o kɛ o vu o cu.

Pɛ kwaga tɔgɩna bam ma magɩ jɩa ba pa bu wum yɩ ba wɩ o yɩ baaru.

Pɛ wum biə bale tu dɩ daa ma di sisəŋə o zaaru kuntu o vu o faŋɩ o gaalɩ tiu kum pa o dɩ o sisəŋə kam wu dɩ tiu kum vɔɔɾu tɩm, yɩ ba kɛ ba vu cu.

Pɛ kwaga tɔgɩna bam daa ma magɩ jɩa ba pa-o ba wɩ, o yɩ bəkərə.

Pɛ bəkərə balaga kam laan na daaru tɩn mu tuə o kɩ o dono. Wuntu diini sisəŋə kam o duri o vu gɔ tiu kum dɩ o jɩŋa o zɩzagɩ-ku wɛɛɩ nɩ nangurə mu tɩn o brɩ pɛ kwaga tɔgɩna bam. Nɔɔna bam maama ma magɩ jɩa ba pa bu wum yɩ ba wɩ, o yɩ babɩa.

Kuntu kwaga nɩ, pɛ kwaga tɔgɩna bam daa ma yəri biə bam wunɩ, ba na wú kuri wulu ba daaru wulu tɩn. Ba maama yɩ babɛ mu.

Ku na yɩ abam mu, abam wɩ nɩ bɛɛ?
Wɔɔ mu dwe o doŋ biə batɔ bam wunɩ?

20. Bɪtaru jigi pɛ

Faŋa tun mu dɛ dɪdua kaana ve gaa si ba lagi dɛ. Ba na maa joori tun, mu ba nɛ kakɔŋɔ na sɪnɪ. Ba ma gwɛri kakana yam ba di. Kadugu ya wu ba wunɪ kantu maŋa kam nɪ. Kadugu kum ma di ku daari kakana yam ku ja vu sɔŋɔ.

Ku na yi sɔŋɔ ku jɛni ku maŋɪ dɪ luu bale tun, ku daa ma kwe kakana yam ku wura ku di. Kantu maŋa kam nɪ biɛ ya wura ba maa loori kakana yam. Kadugu kam ma kɪ o pa-ba. Ba na di yɪ ba na ya ywɛmmɛ tun, ba maa wɪ: «Nmu nɛ kakana yam yɛn mu?» O ma lɛri o wɪ: «Á na lagi si á lwarɪ kakɔŋɔ kum je, á niinɛ na saŋɪ wudiiɪru, si á kɪ á ja ba á pa-nɪ, si a brɪ abam kakɔŋɔ kum je.»

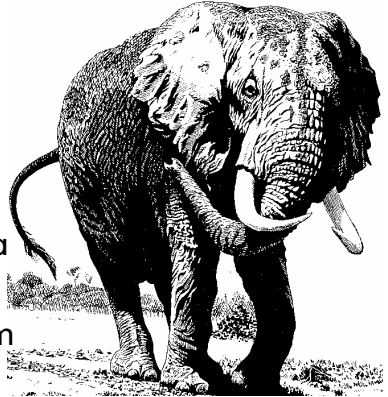
Dɪntu tɪtɪ dɪm nɪ, biɛ bam ma sɪnɪ ba kɪ ba wudiiɪru tum ba pa kadugu kum. Kadugu kum ma ta dɪ ba ku wɪ, tɪga na puuri si ba zaŋɪ ba kwe cwɛŋɛ kalu ba na nɛ kakan-cɪgɪla dɪ kakanpuɪru mɛ tɪ, si baá vu ba na kakɔŋɔ kum. Tɪga na puuri yɪ ba maa ve tun, mu bɪtaru dalɪ o tɔga. Biɛ bam ma magɪ bɪtaru si o joori. Bɪtaru ma cɪm yɪ o

dalɪ o tɔga. Biɛ bam na ve ba na kakɔŋɔ kum ba din ba wura ba di kakana yam tun, bɪtaru laan ma vu o zɪgɪ kakɔŋɔ kum kuri nɪ o kwe kakana yalu na tu tɪga nɪ tun o di. Biɛ bam daa ta ma gwɛri kakan-gwe ba ma dul-o yɪ o kwe o duna. Kakɔŋɔ kulu ba na wura ba di kakana yam tun ya yɪ tuuru kakɔŋɔ mu. Tɪ na lagi tɪ wɛɛnu tun, tuuru yi-ba da, yɪ tɪ jɪgɪ tɪ gungwɛŋɛ. Tuuru tum ma pa biɛ bam

maama tu tɔga. Ti laan ma pa-ba gungwɛnɛ kam si ba magi. Wulu na warɪ o magi, si ti nɔ ti gu. Ba maama ma jonji gungwɛnɛ kam ba warɪ ba magi. Ti ma nɔ-ba ti gu.

Ku laan ma daari bɪtaru yɪranɪ mu. Bɪtaru ma ta di ti o wl: «Kana mu jɛgi amu. Kuntu tɪn a bá wanɪ gungwɛnɛ kam a magi.» Tuuru tɪm ma gwɛri kakana yam ti pa-o.

Bɪtaru na di o ti tɪn, o daa ma wl, na-nyɔm mu jɛg-o. Tuuru tɪm diɗua ma yiyɛgi ku narɔɔnɪ tɔga nɪ pa na pɛni yi bɪtaru nyɔ.

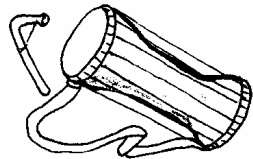
Bɪtaru na nɛ dam tɪn, o ma jonji gungwɛnɛ kam o magi o wl: «Siŋ-daliŋ di yɔɔ nɪ.

Siŋ-daliŋ di yɔɔ nɪ.

Siŋ-daliŋ di yɔɔ nɪ.

Tuuru cwɛnɛ kɔnɔ di yɔɔ nɪ.

Bɪyɪri cwɛnɛ kɔnɔ di yɔɔ nɪ.»

Tuuru tɪm ma sa ti nɔ tweeru ti bwɛri jɛgɛ kam nɪ. Tuuru tɪm wu na tiini ku pwɛli ku gaali tɪn, ti ma yagi gungwɛnɛ kam ti pa-o, yi ti wl, maŋa maama o na wu cam wunɪ, si o magi gungwɛnɛ kam si ti wú ba ti wɛl-o.

Bɪtaru ma ja gungwɛnɛ kam o vu o tiŋi o tulɛ wunɪ.

Dɛ diɗua pɛ sɔŋɔ biɛ ma kari ba duli bale. Ba ma duli ba pa kandwɛ dum vu di ja gungwɛnɛ kam bɪtaru tulɛ kam wunɪ. Ka ma ki <siŋ-daliŋ>. Biɛ bam ma vu ba ta di pɛ ba wl, bɪtaru jɛgi gungwɛnɛ ka kwɛrɛ ywɛmmɛ. Pɛ ma

waru o vala yi o wɛ, bitaru ja o gungwəŋə kam o ba o magi o ki o vala bam kwaga ni.

Bitaru maa wɛ: «A na jaani gungwəŋə kam a ba, n varim dɛm bá va, si gungwəŋə kam yi tuuru gungwəŋə mu. A na magi gungwəŋə kam, ti wú ba ti nɔ n di n vala bam ti gu mu.»

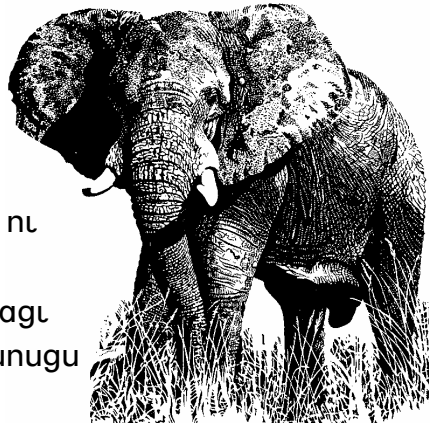
Pɛ ma wɛ, o ja o ba si o pa ti ba nɔ ti gu si o nii.

Bitaru na tagi yi pɛ wu ni ku kuri tɛn, o ma ja baywe o pa di lu bɔɔni di zigi pɛ kara kam ni di ja vu bitaru sɔŋɔ.

Bitaru na zigi kara kam ni o magi gungwəŋə kam tɛn, mu ba nɛ funugu na pi ku yɔɔri-ba.

Bitaru ma ta di pɛ o wɛ: «A na tagi yi n ba sɛ tɛn, nii tuuru tɛm ti biɛna.» Pɛ ma wɛ, o ta magi gungwəŋə kam. Tuuru tɛm na yi ti ti tɛn, bitaru duri o tɔgi bɔɔni dɛm nayoo kum na lugi tɛn o vu sɔŋɔ. Tuuru tɛm ma nɔ pɛ di o vala bam ti gu.

Ti na viiri ti daari tɛn, bitaru ma vu o bi pɛ yi o wɛ: «Pɛ, a na tɛ tɛn, ku yi ta mu tuntu?» Pɛ maa wɛ, o yagi si o bi vala bam, si oó pɔɔri tɛw kum o pa o di di paari.

Sɛnswali kantu bri dɛbam si dí yi taa jigi pusigɛ dɛdaani dí donnɛ. Ku daa ta bri dɛbam si dí ta sɛ nabwəŋə cɛga mu. Dí yi ta buŋi ni, dí na dana, dí jigi cɛga mu ga. Pɛ wum na buŋi si o yi pɛ yi o ba sɛ bitaru kwɛrɛ kam tɛn, o nɛ tuuru tɛm na ki-o di o nɔɔna bam tɛ.

A sɪnswala kampo

21. Kakurə dɪ cɪbwɪɫʊ

Faŋa tɪn, nɔɔnʊ mu jɪgɪ o kakurə dɪ o cɪbwɪɫʊ, yɪ o laan ba jɪgɪ wɔdiu sɪ ba ta dɪ. Dɛ dɪdɪwɪ, kakurə ma ta dɪ cɪbwɪɫʊ

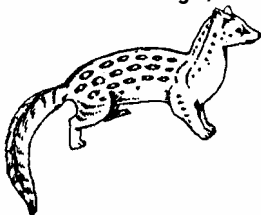
ka wɪ: «Amu cɪlonɔ, a buŋɪ sɪ dɪ na zu gaɔ mu dɪ wú na wɔdiu dɪ dɪ sɪ ku ba jɪgɪ kuri sɪ dɪ ta zuɔra yo seeni dɪ yaara. Cɪga, naa vwan mu?»

Cɪbwɪɫʊ ma ləri o wɪ: «Cɪga mu n taga, nan zaŋɪ sɪ dɪ viiri, sɪ kana yɪ gu dɪbam nɔɔnʊ wuntu sɔŋɔ nɪ.»

Ba na ŋɔɔnɪ ba ti tɪn, ba ma banɪ ba tu wum dɪ o kaanɪ yɪ ba nuŋɪ. Ba ma vu taan, yɪ ba wu nɛ jɛgɛ kalu na maŋɪ sɪ ba jəni da tɪn. Tɪga na wura ka yɪə pa ba ba naɪ lanyɪranɪ tɪn, cɪbwɪɫʊ ma wɪ, ba lagu tiu ba din ba pəni sɪ tɪga na puuri, sɪ ba daa ta beerə.

Kakurə dɪ cɪbwɪɫʊ ma lagu tiu yɪ cɪbwɪɫʊ din ku sɛgi ku yuu ku vwana kuri nɪ ku tigə. Ba ma dɔ taan sɪ ku vu tɪ-pura. Tɪga na wura ka puuri tɪn, cɪbwɪɫʊ ma zaŋɪ ku keeri baŋa baŋa ku wɪ: «Ka kurikalu kuu, ka kurikalu kuu.» Ku kuri mu: nɔɔnʊ maama zaŋɪ, nɔɔnʊ maama zaŋɪ, sɪ tɪga puuri. Ku yɪə, sɪ wɛ puli, tɪga puuri ka ti mu kuntu.

Cɪbwɪɫʊ tiini ku keeri pa ku tu yiru

zwe ni, o ma ḡɔɔni o ni ni o wɛ: «Bɛɛ woŋo mu kia, yi cɛbwɛ kuntu ki sɔɔ gaa kum wuni tuntu? Kuú ta yi nɔɔnu cɛbwɛ mu tusi cwəŋə.»

Yiru ma bubu si o beeri cɛbwɛ kum jəgə. O na beeri fɛɛn tɛn, o ma tɛɛ o na ku na je tiu naga baŋa ni. Yiru ma wɛ, o zɛm nɛ wudiu si o di, o nan za yəri o na wú yi cɛbwɛ kum mɛ tɛn mu.

Yiru ma faŋɛ o din tiu kum o vu cɛbwɛ te o wɛ:

«Nmu lamma zanzan, amu ta wu nɛ woŋo na lamma ni nmu te. Nmu cikuru lamma ni səbu-sɛŋa te. Nmu nabili ba jɛgɛ doŋ, n kwərə dɛ nan ywəmmə zanzan. Amu lagi si nmu ta n keerə, si a ta cəgi nmu maŋa maama, tɛtɛ dɛ wɛa. Kuntu ḡwaani fɔɔri fɛɛn n yi si dí lwarɛ daani lanyɛranɛ. Ba wura ba di lanyɛranɛ amu sɔŋɔ ni. Wudiu dɛ sana daga, pa dí tɔgɛ daani dí vu si nmu zɛm wú di n su mu.»

Cɛbwɛ ma ləri o wɛ: «Dí wú vu, nan ta amu cilɔŋ n wɛli da si dɛbam mu tɔgɛ daani.»

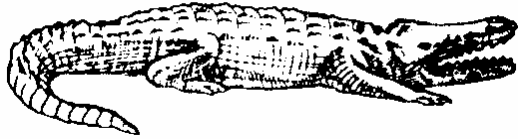
Yiru ma bwe cɛbwɛ o wɛ: «Nmu cilɔŋ wum nan bɛ?»

Cɛbwɛ ma ləri o wɛ, o cilɔŋ wum wura tiu kum kuri bɔɔni dɛm wuni mu. Yiru buŋɛ ni cɛbwɛ kudɔŋ mu wura bɔɔni dɛm ni, o ma turɛ o yuu bɔɔni dɛm ni.

Kakurə ma nii o ja yiru yuu o vaŋɛ o ja nuŋi pooni, yi o dɛ o cilɔŋ cɛbwɛ di.

A sunswala kampo

22. Woŋo kulu na pɛ prɛnyoŋo wu na wunɔ tɔn

Faŋa tɔn, vara dwi maama yɛra nylɔ dɛ nabiinɛ yɛra mu. Nabiinɛ na jɛgɛ swan tɔn, bantu ma lɔ sam ba zuurɛ dɛ wunɔ, sɛ waaru yɛ ta yi-ba. Ku daari vara na ba jɛgɛ swan kuntu donɔ tɔn, ba ma tɔgɛ ba beeri pooni yigɛ nɛ yɛ waaru jɛgɛ-ba. Waaru tɔm ŋwaanɛ, Wɛ ma pa vara tankwaalu sɛ ba ta kwɛli ba tɛtɛ.

Ba tankwaalu tɔm jɔŋim dɛ nɛ, prɛnyoŋo ya beeri mu, o tɛrɛ. O na joori yɛ o nɛ o yuudonnɛ dɛ tankwaalu pupweeru tɔm tɔn, o wu ma cɔgɛ zanzan. O ma bwe bugɛ nyuŋu o wɛ, tankwaalu tɔm wú daari sɛ o twɛri o pa wum dɛ na. Bugɛ nyuŋu ma wɛ, tɛ daari. O ma nii o kwe tɔnɔ kulu na nylɔ dɛ zooni tɔnɔ tɔn o pa prɛnyoŋo.

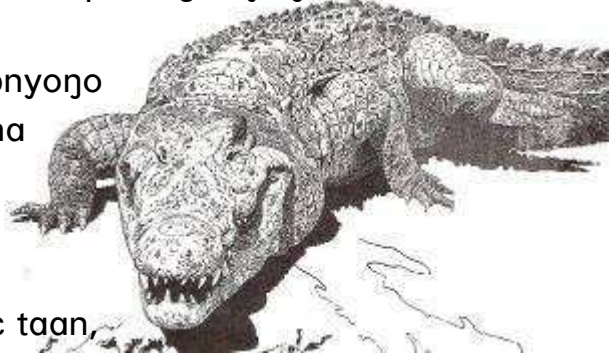
Prɛnyoŋo ma jɔŋi o nii yɛ o wɛ, tɔnɔ kuntu dwi ba lamma, o pa-o tɔnɔ kulu na garɛ kuntu tɔn. Prɛnyoŋo na tagɛ kuntu o ti tɔn, o ma dulɛ tɔnɔ kum o yagɛ na nɛ. Bugɛ nyuŋu ma lɛri o kwe sigɛ tɔnɔ o pa-o, o ma jɔŋi-ku o dulɛ o yagɛ na nɛ.

Bugɛ nyuŋu na maanɛ nɛ prɛnyoŋo yi wu zu twaanu tɛlu maama o na pɛ-o tɔn, o ma pɛ twaanu tɔm maama o dɛ o yigɛ nɛ, yɛ o wɛ prɛnyoŋo kuri o wubunɔ tɔnɔ, sɛ o daari. Prɛnyoŋo ma varɛgɛ twaanu tɔm o yagɛ. Bugɛ nyuŋu ma bag-o o wɛ, o daa bá na tɔnɔ dɛdua dɛ.

Bugə nyuŋu na baɣi prənyoŋo kuntu tɪn, fuuni ma zu-
o. Prənyoŋo ma ni o tu na bam ni, o ye o beerə, si o
nii, oó na twaanu tum o pa bugə nyuŋu si o banɪ zuri
na.

Tankwaalu tum prənyoŋo
joni o duli o yaɣi na
wuni tɪn ŋwaanɪ,
mu dí nɛ
prənywəənu na
wura na wuni ti ye taan,

ti beeri tankwaalu tum si ku yi zɪm. Kuntu ŋwaanɪ mu
prənyoŋo yɪra tɔŋɔ ba lamma ni vara badonnɛ tɪn.
Kuntu ŋwaanɪ mu ba wɪ: «Cibi-bərə wú di fube mu».

A sunswala kampo

23. Pa-faru dɪ zunə bale

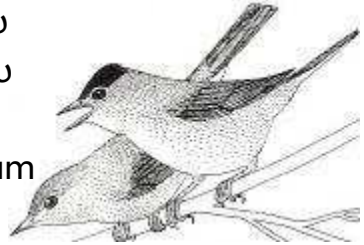

Pa-faru mu zaŋɪ zɪzɪŋa ni o vu gaa wuni mɛ zunə
zanzan na wura tɪn. Pa-faru kum jɪɣi swan zanzan pa
o wɪ o nii zunə, vara, kale dɪ wo-balwa laŋa yɪ o soe
ba maama. Pɛ wum na ve gaa kum ni o yi yigə yigə
yɪ wɪa jɪɣ-o tɪn, o ma buŋɪ sɔŋɔ joorim. O ma tu
cwəŋə ni o maa joorə sɔŋɔ, yɪ tiu tərə ku na jɪɣi
woro si o jəni o sin. Pɛ wum na ve flun tɪn o ma da o
na zunə bale na jaanɪ o yuu ni ba kwaanɪ si ba li wɪa
kam si ka yɪ ta jɪɣ-o, yɪ ba maɪ ba vwana ba ful-o.

Ba na fuli fuli pɛ wum paɪ viɪ yi-o tɪn, o ma mwani wupolo yɪranɪ yɪ o wɪ: «Amu curru, a kɪ abam le dɪ a na zɛni-nɪ tɪn. Abam na tɔgɪ-nɪ á fulɛ tɪn, a wu bugi cwɛŋɛ nɪ.» Zunɛ bam ma lɛri ba wɪ: «Ku maŋɪ sɪ dɪ taa zuli pɛ wulu na jɪgɪ swan o dwe maama tɪn mu, kuntu ŋwaanɪ yaɣɪ sɪ dɪ taa fuli dɪ tɔga.»

Ba na lɛri kuntu ba ti tɪn, ba ma jaanɪ pɛ wum baŋa nɪ yɪ ba fulɛ taan, ba vu yi o sɔŋɔ. Pɛ wum ma bwe-ba o wɪ: «Abam zɛni pa-faru wulu dam na dwe maama tɪn, sɪ wuntu nan wú kɪ tɪta mu o zɛni abam?»

O tagɪ kuntu yɪ o buŋɪ nɪ zunɛ bam lagɪ wudiu, naa woŋo kulu na wú

ta pa-ba yazurɛ tɪn mu. Zunɛ dɪdua ma

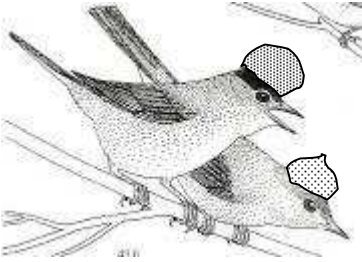
ta mɛ mɛ ka wɪ: «Dɪ wú ta lagɪ nmu sɛbu-sɪŋa paarɪ yipugɛ dɪdua mu.»

Pɛ wum ma lɛri o wɪ: «Yipugɛ kam lamma zanzan yɪ ka dummɛ.»

Zunɛ bam maa wɪ, ba lagɪ yipugɛ kam kantu doŋ mu.

Ba daa maa wɪ: «Dɪbam ta wu nɛ woŋo na tiini ku lamma nɪ nmu sɛbu-sɪŋa paarɪ yipugɛ kantu tɪn.»

Pɛ wum maa wɪ: «Amu curru-ba, abam bá wanɪ á lwarɪ woŋo kulu á na loorɛ tɪntu tɪn, kuntu ŋwaanɪ loori-na woŋo kudonɪ.» O ma zɛŋi o jɪŋa wɛɛnɪ yɪ o ŋɔɔnɪ ŋwaŋa zunɛ bam na ba ni tɪn, pa sɛbu-sɪŋa yipwi sɪle da sɪ pu zunɛ bale bam yum nɪ.

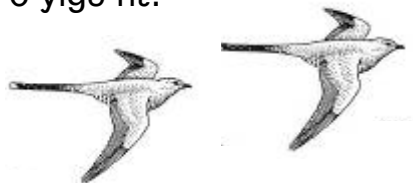

Ba wu poli zanzan yi ba ki-o le yi ba jaanɩ ba di wɛɛnɩ ba viiri. Dɛ didwi, ba ma joori pɛ wum tee ni. Pɛ wum ma zaanɩ-ba yi o bwe o wi: «Amu cillonɛ-ba,

abam wu poli di amu na pɛ abam wɛɛnu tum tun na?» Zunɛ bam ma lɛri ba wi: «Pɛ, dɩbam laan maanɩ ni dɩ yi jwɛru mu. Paaru yipwi sum tiini si dummɛ pa dɩ warɩ dɩ jaanɩ lanyɩranɩ. Si ba daanɩ yi si luna, yi si paɩ nɔɔna nai dɩbam mwalɩ mwalɩ. Nɔɔna kwaanɩ mu si ba ŋɔ sɛbu-sɩŋa kam. Dɩ maanɩ ni dɩ daa ba jɩɩ wupolo di dɩ na jonɩ wɛɛnu tɩlu tun. Dɩ loori si n jonɩ n yipwi sum n daaru dɩbam si dɩ sin.»

Pɛ wum ma mwani yi o wi: «Ku ba cula si n ta n lagɩ wo-ŋuŋu, ku za yi jwɛrim mu si n ta n lagɩ woŋo kulu na dwe-m tun. Pɛ mu lagɩ paaru yipugɛ si zunɛ lagɩ kuru mu, taá ye-na kuntu ni ni.»

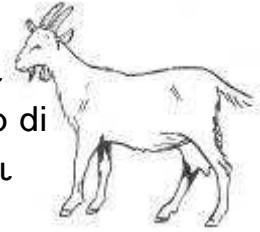
Ku wu daanɩ di sɛbu-sɩŋa yipwi sum na je zunɛ bam yum ni ku daaru pa ba yum kuru nuŋi ti lamma zanzan. Pɛ wum ma ta o wi: «A cillonɛ-ba, á na nii daanɩ á wú lwarɩ ni abam laan lamma ni pɛ na yɛni o zu zɩla yi o pu yipugɛ paɩ o lamma te tun mu.» Zunɛ bale bam na ni pɛ kwɛrɛ kam tun, ba ma nii daanɩ yi ba jaanɩ taan, ba je o yigɛ ni.

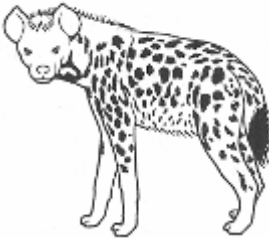
A sunswala kampo

24. Wiiru di cicuru

Faɗa tɛn, wiiru mu lɔgi o sɔŋɔ o zuuru da di o kaanɩ di o biə. O naboo ya su di vara dwi dwi : naanɩ, peeni, bunɩ, bunɛ di ceeni. O ya jɩgi bubɔɔ na kwuru zanzan tɛn. De didwi o ma li wubuɗa si o ja o bubɔɔ kum o di o yɩranɩ, yi o laan yəri o na wú ki te si o wanɩ o di-ku o yɩranɩ tɛn.

Wubuɗa yam kuntu na wura o yuu ni tɛn, o ma zanɩ

de didwi o ta di o digɛ tu o wi:

«Amu kaanɩ, ku daanɩ yi amu wu beeri a magɩ kandwɛ. Nɔɔnu nan na je o sɔŋɔ ni liim, o yəri o yige di o kwaga. Kuntu ŋwaanɩ, yagi

si a beeri a magɩ kandwɛ, si a ba.»

Wiiru na tagɩ kuntu di o kaanɩ wum tɛn, o kaanɩ wum ma wi, o ve o magɩ, si o ba. Wiiru ma twəri mɩna o ki o tampɔɔ ni, o nuɗi o vu vuru sɔŋɔ. O na nuɗi vuru sɔŋɔ kum o joori tɛn, o ma ta di o kaanɩ o wi: «Amu ko wi, a ja bubɔɔ kum a gu a pa-o, si nɔɔn-nɔɔnu nan yi tɔgi o di ku nwam, ku na daɩ amu yɩranɩ má.»

Wiiru kaanɩ ma ləri o wi, ku lamma, o nan ja bubɔɔ kum o gu o pa o ko wum.

Wiiru na jɔɔɔ nɔn-kolo wubuŋa yam kuntu tɛn, o ma ja bubɔɔ kum o yɔranɛ o vu o kara, o gu o saŋɛ da. O na tɔɔɔ o kara kam wunɛ o beeri dɛ bunnu sɛ o guri o ku o kambie kam kuri nɛ tɛn, o ma na dɛ bunnu tɛle o guri. O na nɛ dɛ bunnu tɛtɔ tu kum o wura o gurɛ tɛn, o ma guri o dɛ cicuru baŋa nɛ, ku jɔɔɔ yum dɛtɔ, mumwa yatɔ, yiɛ yardu dɛ yi-kunnu tɛrdu.

Wiiru na pɔnɛ cicuru kum kuntu tɛn, ku ma wɛ: «Gɔ-nɛ n zɛɔɔ !» Wiiru ma kwe wɛrɛ. Cicuru ma baɔɔ ku wɛ: «Gula !» Wiiru ma ni o tu jɛgɛ kam nɛ o tɛ.

Cicuru kum ma joori ku wɛ: «Joori n bi !»

Wiiru ma ni o bi.

Cicuru kum daa maa wɛ: «Kwe-nɛ n ja n vu n kambie kam tee nɛ!» Wiiru ma gɔ o zɛɔɔ o ja o vu kambie kam tee nɛ.

Wiiru nwana yam na bɔɔɔ ya ti tɛn, cicuru kum ma wɛ: «Pɔɔɔ nwana yam !» Wiiru ma ni, o go cwe dɛ vɔɔɔ dɛ tɛɔɔ o pa cicuru kum. Cicuru wɛ, o pa wum cwe dɛdɔɔ dɛm o wɛli da. Wiiru maa wɛ, sɛ wum laan daari bɛɛ? Cicuru kum ma wɛ : «Gula !» Wiiru ma ni o tɛ. Ku daa ma wɛ: «Joori n bi !» Wiiru ma ni o bi. Wiiru ma ga o kwe nwana yam maama o pa cicuru kum. Cicuru kum na jɔɔɔ nwana yam ku ti tɛn, ku ma wɛ: «Kwe-nɛ n ja n vu sɔɔɔ.» Wiiru ma ga o kwe o zɛɔɔ o yɔɔɔ sɔɔɔ.

Wɛ na ba yaɔɔ o bu kayaa tɛn, wiiru na zɛɔɔ cicuru kum o twɛ sɔɔɔ ni nɛ tɛn, o ma ta dɛ ku o wɛ, fu fɛn

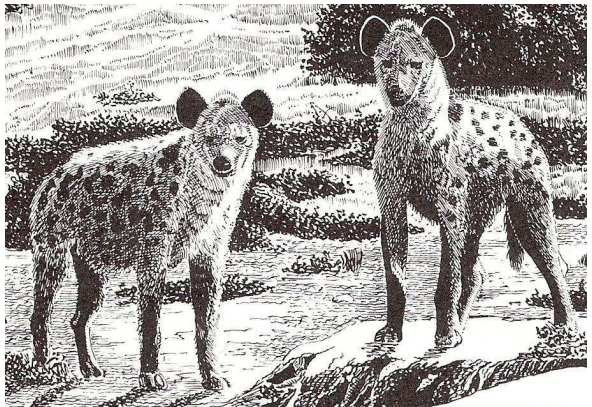
mu jɔɣɛ wum, o nan wú zuuri-ku o tiɲi tɛga nɛ, sɛ o daari o vu o fu o fian, sɛ o joori o ba.

Wiiru na tiɲi cicuru kum yɛ o wura o fu o fian yɛ ku ba nii o seeni tɛn, o ma go wɛrɛ o duri, o vu o sɛgi vɔ-kwannu kuri nɛ, o vwe da, yɛ o laan ta o yi dɛdwi kil o yagɛ wɛɛnɛ. Cicuru kum na beeri wiiru ku vu ku na yi dɛm kuntu tɛn, ku ma laari ku wɛ: «Ka-ni-ziin, nmu lagɛ bɛɛ mu, nwanɛ?» Yi ma gɔgɛsɛ. Cicuru ma kwe cwe ku pa. Yi dɛm ta ma nii ziin. Cicuru daa ma bwe ku wɛ: «Nmu ta lagɛ mu na?» Yi ma gɔgɛsɛ. Cicuru ma kwe tɛɲɛ ku pa. Wiiru jɔɣɛ kuntu donɲ mu, o joori o jonɲi nwana yam maama, yɛ o yi dɛm ta fin dɛ niɛ. Cicuru ma bwe ku wɛ: «Nmu ta lagɛ bɛɛ mu?» Yi ma cɛm yɛ dɛ niɛ. Cicuru ma wɛ: «N lagɛ yuu mu?» Yi ma gɔgɛsɛ. Cicuru ma ga ku duri ku viiri, yɛ ku wɛ: «Amu ye maa mu, sɛ amu yɛri cɛgɔgɛru mancala.»

Kuntu ɲwaanɛ mu faɲa tu tagɛ o wɛ,

Dim-faru ba lamma, dim-faru tu kɛ o tɛtɛ mu.

Wiiru na lagɛ sɛ o di buɲɲ kum o yɛranɛ tɛn, o nɛ yaara zanzan ku ɲwaanɛ.

Təŋə kum wu wəənu

1. Təru di manlaa di kuŋwa di kajambwəgə.....	3
2. Pɛ di baləgə di kawulə	6
3. Kawulə di coro	8
4. Bɛɛ mu ki yi kakurə ŋuunə yi wiiru mwana?.....	10
5. Wɪa di Cana	12
6. Juŋjəŋə di kukoro	14
7. Baywe di bacangaa di kajambwəgə di fərə	15
8. Nəŋn-dua ba jɪga swan	17
9. Ba sɛ nakwɪ-jwərə ni kwaga ni mu	20
10. Yiru di manlaa durim	22
11. Woŋo kulu na pɛ kajambwəgə jɪgɪ kogoli tɪn....	23
12. Woŋo kulu na pɛ kalwə jɪgɪ ywarɪm tɪn.....	25
13. Manlaa di kalwe.....	26
14. Woŋo kulu na pɛ wiiru ni zugili tɪn	30
15. Təru ni-zugili dɪm kuri	31
16. Tutuŋɪ maama jɪgɪ di zənə	33
17. Didəŋkogo di bɪsankwɪa	35
18. Səbu di swan tu	37
19. Pɛ di o biə batə	38
20. Bɪtaru jigi pɛ	40
21. Kakurə di cɪbwɪ	43
22. Woŋo kulu na pɛ prənyoŋo wu na wunɪ tɪn.....	45
23. Pa-faru di zunə bale	46
24. Wiiru di cicuru	49